

**LIETUVOJE GYVENANČIŲ TAUTINĖMS MAŽUMOMS PRIKLAUSANČIŲ ASMENŲ
PADĖTIES TYRIMO IR REZULTATŲ ANALIZĖS
ATASKAITA**

B. Žiniasklaidoje vyraujančios tematikos apie tautines grupes 2014–2015 m.
APŽVALGA

_____2015 m. gruodžio 07 d._____
(Data)

_____Vilnius_____
(Vieta)

Tiekėjo pavadinimas	Lietuvos socialinių tyrimų centras
Tiekėjo adresas	A.Goštauto g. 11, LT-01108 Vilnius
Už pasiūlymą atsakingo asmens pareigos, vardas, pavardė	Dr. Vita Petrušauskaitė / Stanislava Lavcel
Tyrimo vykdytojai	Dr. Vita Petrušauskaitė, dr. Kristina Šliavaitė, dr. Monika Frėjutė-Rakauskienė
Telefono numeris	8 5 272 2063
El. pašto adresas	vita@ces.lt

Turinys

Žiniasklaidos turinio tyrimo techninė ataskaita.....	3
Žiniasklaidoje vyraujančios tematikos apie tautines grupes apžvalga	5
Rusų etninė grupė	6
Lenkų etninė grupė	8
Žydų etninė grupė	10
Pagrindiniai šaltiniai ir nuomonės apie pasirinktas tautines grupes formuotojai	12
Rusų etninė grupė	12
Lenkų etninė grupė	14
Žydų etninė grupė	16
Tirto žiniasklaidos turinio ypatumais (pasikartojantys vaizdiniai, nuomonės, keliamos problemos)	18
Rusų etninė grupė	18
Lenkų etninė grupė	23
Žydų etninė grupė	29
Apibendrinimai ir išvados.....	32
Žiniasklaidoje vyraujančių temų, rašant apie etnines grupes, apžvalga.....	32
Pagrindiniai šaltiniai ir nuomonės apie pasirinktas tautines grupes formuotojai	33
Tirto žiniasklaidos turinio ypatumai	34
Pokyčiai lyginant su ankstesnių žiniasklaidos tyrimų rezultatais	36

Žiniasklaidos turinio tyrimo techninė ataskaita

Tiriamos žiniasklaidos tekstų laikotarpis ir jo aktualumas

Žiniasklaidos tyrimo laikotarpis apima vienerių metų laikotarpį nuo 2014 m. liepos mėnesio iki 2015 m. birželio mėnesio. Šio laikotarpio aktualumą žymi besikeičianti geopolitinė situacija, siejama su Rusijos Federacijos veiksmais Kryme ir tebesitęsiančiu kariniu konfliktu Rytų Ukrainoje. Šiame kontekste, Lietuvoje gyvenančios etninės grupės (ypač rusai), gali tapti labiau pažeidžiamos dėl padažnėjusių kaltinimų nelojalumu Lietuvos valstybei, galimos tautinės nesantaikos kurstymo, neigiamo Rusijos ir rusų vaizdavimo Lietuvos žiniasklaidoje. Lenkų grupė, nors ir mažiau pastebima šios geopolitinės situacijos kontekste, žiniasklaidos diskurse neretai yra matoma vienpusiškai, siejant ją tik su keletu tebesitęsiančių problemų (asmenvardžių ir vietovardžių rašyba, Tautinių mažumų įstatymo rengimu ir t.t.). Kaip rodo pastarųjų metų visuomenės nuostatų ir Lietuvos žiniasklaidos tyrimai (žr. Frėjutė-Rakauskienė 2015; LSTC, ETI Visuomenės nuostatų tyrimų duomenys), Lietuvos gyventojų nuomonė apie didžiausias etnines grupes pastaraisiais metais svyravo – daugėjo žmonių, teigiančių, kad jų nuomonė apie atskiras etnines grupes pablogėjo (2011 m. 48 proc.: nuomonė apie lenkus pablogėjo; 2014 m. 34 proc. – nuomonė apie rusus pablogėjo). Toks visuomenės nuostatų svyravimas gali būti siejamas tiek su rezonansiniais įvykiais ar vykdomos politikos pokyčiais, tiek su geopolitinių įvykiu atspindžiu viešajame diskurse ar specifinio tautinių grupių įvaizdžio kūrimu žiniasklaidoje.

Žiniasklaidos priemonių atranka tyrimui

Įgyvendinant techninėje specifikacijoje iškeltą 5.5 uždavinį buvo tiriamas pasirinktas **dienraštis „Lietuvos rytas“ ir internetinis naujienų tinklalapis „Delfi.lt“**. Atrenkant tyrimui interneto dienraštį buvo atsižvelgiama į lankytojų skaičių. Pagal lankytojų skaičių populiariausias (turi ne mažiau kaip 500 000 unikalių lankytojų pagal 2014 metų gruodžio mėnesio „Gemius Audience“ interneto auditorijos tyrimus) interneto dienraštis yra – Delfi.lt. Atrenkant nacionalinę spaudą jos turinio tyrimui buvo atsižvelgiama į laikraščio tiražą ir populiarumą. Atrinktas tyrimui dienraštis „Lietuvos rytas“ su jo priedais savaitraščiais „Sostinė“ ir „Laikinoji sostinė“. Šio dienraščio tiražas viršija nustatytą reikalavimą (2014 m. I pusmetį tiražas yra ne mažesnis kaip 7000 egz.). Pagal auditorijos pasiekiamumo tyrimą šis dienraštis tyrimo periodu yra populiariausias nacionalinis dienraštis.

Straipsnių atranka tyrimui

Buvo atrinkti visi straipsniai, naudojant raktinį žodį – etninės grupės pavadinimą (lenkai, rusai, žydai) – pasirodę tiriamu periodu apie šias grupes. Svarbu pabrėžti, kad tiriami tik tie straipsniai, kuriuose kalbama apie Lietuvos kontekstą, etnines grupes, gyvenančias Lietuvoje. Į tyrimo imtį pateko ir atsikartojantys skirtingose žiniasklaidos priemonėse straipsniai (pvz. įvairių naujienų agentūrų pranešimai, etc.). „Delfi.lt“ straipsniai, tekstai buvo atrinkti iš rubrikų „Lietuvoje“ ir „Nuomonių ringas“ („Lietuvos pjūvis“ ir „Politikos akimis“), kurios praneša ir rašo apie Lietuvoje įvykusias aktualijas, o taip pat publikuoja tam tikras nuomones, pasisakymus tam tikrais klausimais.

Tyrimo metodas

Dienraščio ir interneto tinklalapiui tirti naudoti kokybiniai teksto tyrimo metodai. Remtasi T. van Dijk'o (1987) ir C. Hart'o (2001) darbais, kuriuose kritiškosios diskurso analizės metodu tyrinėjama etninių ir kitų socialinių (pvz. migrantų) grupių reprezentacija viešajame diskurse. Kokybinis metodas tyrime derinamas su kiekybiniu metodu, analizuojant vyraujančius straipsniuose pateiktos informacijos šaltinius. Tekstuose pateikiamos informacijos šaltiniai analizuojami kiekybiškai, juos grupuojant pagal atskiras kategorijas, tokias, kaip "valstybinių institucijų atstovai", "tautinių mažumų atstovai", "mokslininkai, tam tikros srities ekspertai, etc."

Tyrimo tikslas

Žiniasklaidos tyrimo metu buvo keliami šie klausimai: Kaip tautinės mažumos (lenkai, rusai, žydai) yra reprezentuojamos viešajame diskurse (žiniasklaidoje)? Kas Lietuvos žiniasklaidoje formuoja nuomones apie tiriamas grupes? Ar pačios grupės dalyvauja diskurso apie save formavime? Kokia vyraujanti tematika, aktualūs klausimai yra siejami su lenkais, rusais ir žydais? Ar išsakomos skirtingos (ir teigiamos, ir neigiamos) nuomonės apie šias grupes? Šis žiniasklaidos tyrimas papildys reprezentatyvios apklausos apie Lietuvoje gyvenančių tautinėms mažumoms priklausančių asmenų padėtį duomenis.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti pagrindinę tematiką ir šaltinius bei nuomonės formuotojus, pasirinktose žiniasklaidos priemonėse rašant apie tam tikrą tiriamą grupę;
2. Atskleisti straipsnių apie šias grupes turinio ypatumus (su etnine grupe siejamus pasikartojančius vaizdinius, nuomones, įvardijamas problemas, siejamas su šiomis grupėmis).
3. Tyrimo išvadose gautus rezultatus trumpai aptarti ankstesnių Lietuvos žiniasklaidos tyrimų kontekste, įvardinant įvykusius pokyčius ir/ ar tebesitęsiančius procesus.

Žiniasklaidoje vyraujančios tematikos apie tautines grupes apžvalga

Apibendrinant žiniasklaidos turinio tyrimo (pasirinkto populiariausio interneto dienraščio delfi.lt (rubrikos „Lietuvoje“ ir „Nuomonių ringas“ („Lietuvos pjūvis“ ir „Politikos akimis“) ir laikraščio „Lietuvos rytas“ bei jo priedų „Sostinė“ ir „Laikinoji sostinė“, kurio laikotarpis apima vienerius metus (nuo 2014 m. liepos mėnesio iki 2015 m. birželio mėnesio) duomenis apie tris etnines grupes: lenkus, rusus ir žydus, daugiausia straipsnių rasta apie rusų etninę grupę (199 straipsniai), šiek tiek mažiau apie lenkus (164 straipsniai) ir mažiausiai apie žydus (59 straipsniai). Iš viso analizuoti: **422** straipsniai.

Tematika apie etnines grupes	Straipsnių skaičius (vnt.)
<u>Tematika apie rusus</u>	<u>Viso: 199</u>
<i>Rusijos valstybės skleidžiama propaganda ir jos įtaka Lietuvos gyventojams</i>	30
<i>NTV Mir Lietuva ir RTR Planeta draudimas</i>	28
<i>Moksleivių dalyvavimas Rusijos finansuojamose karinėse stovyklose</i>	15
<i>Rusų atlikėjų koncertai Lietuvoje</i>	14
<i>Visuomenės informavimo įstatymo pataisos</i>	13
<i>Antrojo pasaulinio karo istorija</i>	13
<i>Rusijos karinė grėsmė</i>	13
<i>Provokacijos įvykusios Lietuvoje</i>	12
<i>Visuomenės priešinimas</i>	12
<i>Gegužės 9-osios minėjimas Lietuvoje</i>	10
<i>Valstybės saugumo departamento ataskaita</i>	9
<i>Rusijos Užsienio reikalų ministerijos išreikštas susirūpinimas dėl žmogaus teisių pažeidimų Baltijos šalyse</i>	6
<i>Rusijos įtaka ir provokacijos vykdomos Lietuvoje</i>	4
<i>Neapykantos apraiškos</i>	3
<i>Politinės partijos</i>	3
<i>Rusų kultūros dienų šventimas</i>	3
<i>Staciatikių Kalėdos</i>	2
<i>Kita</i>	9
<u>Tematika apie lenkus</u>	<u>Viso: 164</u>
<i>Konfliktas Energetikos ministerijoje ir energetikos viceministrės veikla</i>	45
<i>Lietuvos-Lenkijos tarpvalstybiniai santykiai</i>	28
<i>Pavardžių ir vardų rašymas originalo kalba</i>	16
<i>Tiesioginiai Vilniaus mero rinkimai</i>	11
<i>LLRA atstovų užimami postai Seime ir Vyriausybėje</i>	9

<i>Dvikalbių gatvių užrašų</i>	8
<i>Tautinių mažumų įstatymas</i>	7
<i>Nesantaikos kurstyimas</i>	5
<i>Opozicija LLRA</i>	4
<i>Švietimo reforma</i>	4
<i>Istorinė atmintis</i>	3
<i>V. Tomaševskio asmenybė ir veikla</i>	2
<i>Provokacijos įvykusios Lietuvoje</i>	2
<i>Rusijos karinė grėsmė</i>	2
<i>Kita</i>	11
<u>Tematika apie žydus</u>	<u>Viso: 59</u>
<i>Holokaustas ir antisemitizmas</i>	13
<i>Žydų kapinės</i>	12
<i>Izraelio ambasados Lietuvoje įsteigimas</i>	7
<i>Kovo 11 d. Vilniuje ir Vasario 16 d. Kaune eitynės</i>	6
<i>Ritualinis gyvulių skerdimas</i>	2
<i>Kita</i>	19
	<u>Viso analizuota straipsnių: 422</u>

Rusų etninė grupė

Rašant apie rusų tautinę grupę, daugiausia straipsnių talpina tematika, sąlyginai pavadinta „**Rusijos valstybės skleidžiama propaganda ir jos įtaka Lietuvos gyventojams**“, kurioje įvairiais aspektais aptariama Rusijos skleidžiama propaganda ir jos įtaka Lietuvos gyventojams, taip pat ir rusams arba rusiškai kalbantiems.

Tematikoje „**NTV Mir Lietuva ir RTR Planeta draudimas**“ įvairiuose straipsniuose aprašomas Lietuvos radijo ir televizijos komisijos vertinimai ir priimti sprendimai keliems mėnesiams stabdyti televizijos šių kanalų o taip pat anksčiau ir „REN TV Baltic“ veiklą dėl pažeidimų siejamų su karo ir neapykantos kurstyimu ir Visuomenės informavimo įstatymo pažeidimais.

Kita gausi straipsniais tematika „**Moksleivių dalyvavimas Rusijos finansuojamose karinėse stovyklose**“ aprašo Rusijos organizuojamas karines stovyklas, kur neseniai lankėsi moksleiviai (jaunuoliai iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos), supažindinančias su ginklais, paskaitomis apie Sovietų Sąjungos didybę, NATO grėsmę, etc.

„**Rusų atlikėjų koncertai Lietuvoje**“ aptaria Rusijos Federacijos institucijų pagalba organizuojamus renginius Lietuvoje, bei rašo apie populiariosios muzikos atlikėjų iš Rusijos koncertus Lietuvoje.

Tematikoje „**Visuomenės informavimo įstatymo pataisos**“ rašoma apie rengiamas pataisas, manoma, turėsiančias padėti kovoti su propaganda.

„**Antrojo pasaulinio karo istorija**“ tematikoje rašoma apie istoriją, istorinius faktus, susijusius su Antruoju pasauliniu karu.

Tematikoje **„Rusijos karinė grėsmė“** aptariama Rusijos karinės invazijos tikimybė Lietuvai. Rašoma apie įvairius scenarijus, kaip Rusija tariamai užpultų Lietuvą ir kitas Baltijos šalis ir kaip vyktų ir baigtųsi toks karas.

Tematikoje **„Provokacijos įvykusios Lietuvoje“** rašoma apie įvairias provokacijas atsitikusias Lietuvoje.

Kitoje temoje sąlyginai pavadintoje **„Visuomenės priešinimas“** straipsniuose mokslininkai, ekspertai komentuoja pastebimai kilusį susirūpinimą dėl Rusijos grėsmės ir šios naujos *moralinės panikos* poveikį Lietuvos visuomenei.

Kita visais laikotarpiais žiniasklaidoje su rusais bei rusakalbiais siejama tematika **„Gegužės 9-osios minėjimas Lietuvoje“** aptaria Antrojo pasaulinio karo baigties gegužės 9 d. minėjimą Vilniuje Antakalnio kapinėse ir Klaipėdoje skulptūrų parke.

Tematikos **„Valstybės saugumo departamento ataskaita“** straipsniuose rašoma apie LR Valstybės saugumo departamento viešai paskelbtą ataskaitą, kurioje komentuojama Rusijos įgyvendinama galios sklaidos politika per tėvynainių organizacijas.

Tematikoje **„Rusijos Užsienio reikalų ministerijos išreikštas susirūpinimas dėl žmogaus teisių pažeidimų Baltijos šalyse“** straipsniai yra inicijuoti Rusijos Užsienio reikalų ministerijos atstovo pareiškimų Latvijos, Lietuvos ir Estijos rusų bendruomenių atstovų konferencijoje apie tai, kad tarptautinė bendruomenė turi reaguoti „į grubius Baltijos šalyse gyvenančių rusakalbių gyventojų teisių pažeidimus“.

Kitos mažiau straipsnių apimančios tematinės grupės:

„Rusijos įtaka ir provokacijos vykdomos Lietuvoje“ tematikoje rašoma apie „Rusų aljanso“ partijos pasipiktinimą kratomis dviejose rusakalbių mokyklose Vilniuje; apie VSD ir prokurorų akiratyje atsidūrusius Rusiją šlovinančius 9 Lietuvos piliečius, kurių namuose atliktos kratos, šių asmenų vykdomą veiklą Lietuvoje, būdus, kuriais bandomi sukelti neramumai;

„Neapykantos apraiškos“ rašoma apie įvairias etninės neapykantos apraiškas: nuniokotą moters skulptūrą su ant jos fundamento išrašytais tautines mažumas žeidžiančiais užrašais „Rusai namo“ ir „Lenkai namo“; apie tarp sodininkų užvirusias aistras dėl bendrijos pavadinimo, nes jis sutampa su Rusijos Prezidento pavarde; taip pat Klaipėdoje užrašais „Rusai eik namo“, „Lietuvai laisvę, rusai, eikite iš čia“, raudonomis žvaigždėmis išpaisytą Seimo narės, atstovaujančios rusų politinę partiją, dukros namą.

„Politinės partijos“ tematikoje rašoma apie Klaipėdos miesto taryboje į koaliciją priimtą „Rusų aljansą“.

„Rusų kultūros dienų šventimas“ tematikoje rašoma apie Vilniaus Vingio parke vykstančias Rusų kultūros dienas, kur susirinko skirtingų pažiūrų Lietuvos rusai.

„Staciatikių Kalėdos“ rašoma apie staciatikių Kalėdų Vilniuje Katedros aikšteje šventimą.

„Kita“ tematikoje rašoma apie:

- Vilniuje M.K. Čiurlionio namuose surengtą M. Dobužinskio parodą, „Tarp Vilniaus ir Peterburgo“;
- apie rusą, gavusį papildomą laikinąją LR apsaugą ir gyvenantį Vilniuje, kuris iš Klaipėdos išplaukė jachta aplink pasaulį;
- apie darželio auklėtojos pasipiktinimą, kai atvykus į paskaitą apie XXI amžiaus vaikų naujus auklėjimo būdus, lektorė kalbėjo ne lietuvių, o rusų kalba;
- viešinamas pilietės laiškas, kur ji skundžiasi, kad ją laiptinėje užpuolė girtas kaimynas rusas, kai ji su juo pasisveikino lietuviškai;
- taip pat rašoma apie Tautinių mažumų departamento atidarymą (sugražinimą);
- aptariama, ko vienos iš kitų galėtų pasimokyti lietuvių ir tautinių mažumų mokyklos;
- rašoma apie tai, kad pageidavimus pase nurodyti tautybę nuo 2015 metų sausio mėn. jau pateikė beveik 2 tūkst. asmenų, iš kurių absoliuti dauguma – lietuviai, 74 – lenkai ir 36 – rusai;
- skelbiama, kad R. Pakso buvęs bendražygis J. Borisovas skiriasi su savo žmona.

Lenkų etninė grupė

Daugiausia straipsnių talpinanti tematika **„Konfliktas Energetikos ministerijoje ir energetikos viceministrės veikla“** rašo apie tuometinės energetikos viceministrės, paskirtos į šį postą LLRA, veiklą ir poelgius. Rašoma apie kilusį konfliktą Energetikos ministerijoje, kai po Vyriausybės priimto sprendimo atsistatydinti visiems ministrams ir viceministrams, vienintelė neatsistatydinusi viceministrė buvo R. Cytacka. Dėl viceministrės kilęs konfliktas baigėsi LLRA pasitraukimu iš valdančiosios koalicijos.

Kita gausi straipsniais tematika **„Lietuvos-Lenkijos tarpvalstybiniai santykiai“** svarsto apie tarpvalstybinius Lietuvos – Lenkijos santykius ir jų eigą.

Dar vienoje gausioje straipsniais tematikoje **„Pavardžių ir vardų rašymas originalo kalba“** rašoma apie įstatymo, reglamentuojančio pavardžių rašymą originalo kalba, svarstymą.

Kitoje tematikoje **„Tiesioginiai Vilniaus mero rinkimai“** aptariamas LLRA lyderio dalyvavimas Vilniaus mero ir LLRA partijos dalyvavimą 2015 m. savivaldybių rinkimuose, pateikiant komentarus apie šiuos sprendimus.

Tematikoje **„LLRA atstovų užimami postai Seime ir Vyriausybėje“** rašoma apie įvairius LLRA partijos turimus postus Seime ir Vyriausybėje.

„Dvikalbių gatvių užrašų“ tematikoje rašoma apie lenkiškas lenteles su gatvių pavadinimais, kurias teismo sprendimu, turi nukabinti Šalčininkų rajono administracija. Taip pat diskutuojama apie viešuosius užrašus dviem kalbomis, pateikiami „už“ ir „prieš“ argumentai.

„Tautinių mažumų įstatymas“ tematikoje rašoma, apie tai, kad neketinama rengti naujo Tautinių mažumų įstatymo projekto, bet siūloma priimti Seime jau svarstomą dokumentą, kuris jau yra praėjęs dvi stadijas – tai LLRA atstovo projektas, kuris siūlė grąžinti anksčiau galiojusį Tautinių mažumų įstatymo projektą.

Tematikoje „**Nesantaikos kurstymas**“ pranešama apie įvairius nesantaikos kurstymo atvejus.

Kitas tematikas sudaro mažiau straipsnių:

„**Opozicija LLRA**“ temoje aptarinėjama „Liberalų sąjungos“ atstovės Šalčininkų raj. pasisakymai prieš LLRA ir jos veiklą šiame rajone; pateikiami komentarai, nukreipti prieš LLRA politiką, jos veiklą ir lyderį; referuojama į LRT laidą apie konfliktą Energetikos ministerijoje ir LLRA vaidmenį šiame konflikte.

„**Švietimo reforma**“ tematikoje kalbama apie LLRA tikslą išsaugoti tautinių mažumų mokyklas ir streiką dėl mokyklų lenkų kalba, reorganizavimo.

„**Istorinė atmintis**“ tematikoje rašoma apie tokias istorines asmenybes, kaip L. Želigovskis, Vytautas Didysis; cituojamas atviras laiškas Lietuvos bažnyčios hierarchams, kuriame piktinamasi nederamu elgesiu (istorijos faktų iškraipymu, barimu) per mišias lenkų kalba ir pateikiamas Vilniaus arkivyskupijos komunikacijos koordinatoreės atsakymas į šį laišką.

„**V. Tomaševskio asmenybė ir veikla**“ tematikoje rašoma apie protestą Vilniuje prie Rusijos ambasados, prieš Rusijos vykdomo Rytų Ukrainos separatistų rėmimą ginklais; rašoma apie LLRA Vilniaus rajone teikiamą sprendimo projektą, kuriuo LLRA lyderiui siūloma suteikti Vilniaus rajono garbės piliečio vardą;

„**Provokacijos įvykusios Lietuvoje**“ tematikoje rašoma, apie Seimo TS-LKD frakcijos nario kreipimąsi į generalinę prokuratūrą iširti, kas socialiniame tinkle sukūrė puslapį „Wileńska Republika Ludowa“;

„**Rusijos karinė grėsmė**“ tematikoje rašoma apie hibridines grėsmes, siejamas su tam tikrais regionais šalyje, kur gyvena labiau izoliuotos tautinės mažumos; taip pat apie Prezidentės raginimą kurti specialią programą Rytų Lietuvai.

„**Kita**“ tematikoje talpinami įvairūs straipsniai:

- rašoma apie buvusio Lenkijos Prezidento žmonos vizitą į Vilnių pristatyti spektaklio, sukurto pagal jos pačios autobiografinę knygą;
- rašoma apie administracinio teisės pažeidimo bylą, buvusiai Vilniaus rajone savivaldybės tarybos narei, kuri Didžiojoje Riešėje neiškėlė Lietuvos vėliavos;
- rašoma apie R. Cytackos sutuoktinį, Lenkijos pilietį, kuris dirbdamas Vilniaus rajono savivaldybėje kreipėsi į Europos Komisiją dėl jam skirtų baudų už atsisakymą laikyti lietuvių kalbos egzaminą;
- rašoma apie kapus esančius prie Žaliųjų ežerų, kuriose, spėjama, kad yra palaidoti Armijos Krajovos kareiviai;
- rašoma, apie tai, kad socialdemokratai savo rinkimų sąrašuose į Šalčininkų rajono savivaldybės tarybą 3 numeriu įrašė Valdemarą Tomaševskį („klonuotų kandidatų“ reiškini), siekiant suklaidinti rinkėjus ir artimi balsus iš „tikrojo“ politiko;
- rašoma, kad Vilniaus rajono savivaldybės informaciją ir toliau viešins LLRA narių valdomas laikraštis;

- viešinama LRT radijo laida, kur „Lenkų diskusijų klubo“ iniciatoriai pasisakė apie dvikalbes lenteles;
- pranešama apie Seimo nario, LLRA atstovo, sūnaus mirtį;
- pranešama apie priimtas Seime Paso įstatymo pataisas, kur piliečio prašymu bus galima įrašyti tautybę;
- skelbiama, kad nepalankiausi gyventojai vertina LLRA lyderį;
- rašoma, kad Vilniaus rajono autobusų parko naujo maršruto autobusuose atsirado dvikalbiai užrašai;
- rašoma, kad Lenkijoje mirė iš Lietuvos kilęs žymus rašytojas ir kino režisierius T. Konvickis;
- apie Mykolo Romerio universitete atliktą tyrimą apie Lietuvos lenkų identitetą;
- apie Vilniaus rajono savivaldybėje dirbantį R. Cytackos vyrą, kuriam pakartotinai nurodyta išlaikyti lietuvių kalbos egzaminą;
- taip pat rašoma apie LLRA lyderio gimines, ir jų kivirčius.

Žydų etninė grupė

Gausiausių straipsnių skaičių, siejamų su žydais sudaro sąlyginai pavadinta **„Holokaustas ir antisemitizmas“** tematika. Šioje tematikoje prisimenamas, aptariamas holokaustas vykęs Lietuvoje, lietuvių dalyvavimas žydų žudynėse, taip pat antisemitizmas šiuolaikinėje visuomenėje.

Kita gausi straipsniais tematika **„Žydų kapinės“** rašoma apie žydų kapinių tvarkymą Lietuvoje, žydų palaikų perlaidojimą, statybas ant tariamai buvusių žydų kapinių bei įvairių statinių, pastatytų naudojant žydų antkapius, ardymą.

Daugelyje straipsnių aptariamas ir **„Izraelio ambasados Lietuvoje įsteigimas“**, keliuose straipsniuose pateikiami interviu su Izraelio ambasadoriumi Lietuvoje.

Tematikoje **„Kovo 11 d. Vilniuje ir Vasario 16 d. Kaune eitynės“** rašoma apie tautininkų organizuojamas eitynes Kovo 11 d. proga Gedimino prospektu, Vilniuje ir eitynes Kaune, Vasario 16 d. proga.

Straipsniuose, siejamuose su Lietuvos žydais aprašomas ir **„Ritualinis gyvulių skerdimas“**, kuris buvo įteisintas Seimo ir kuris, manoma, svarbus ne tik Lietuvoje gyvenantiems žydams, bet ir į Lietuvą atvykstantiems svečiams ir Lietuvos ekonomikai.

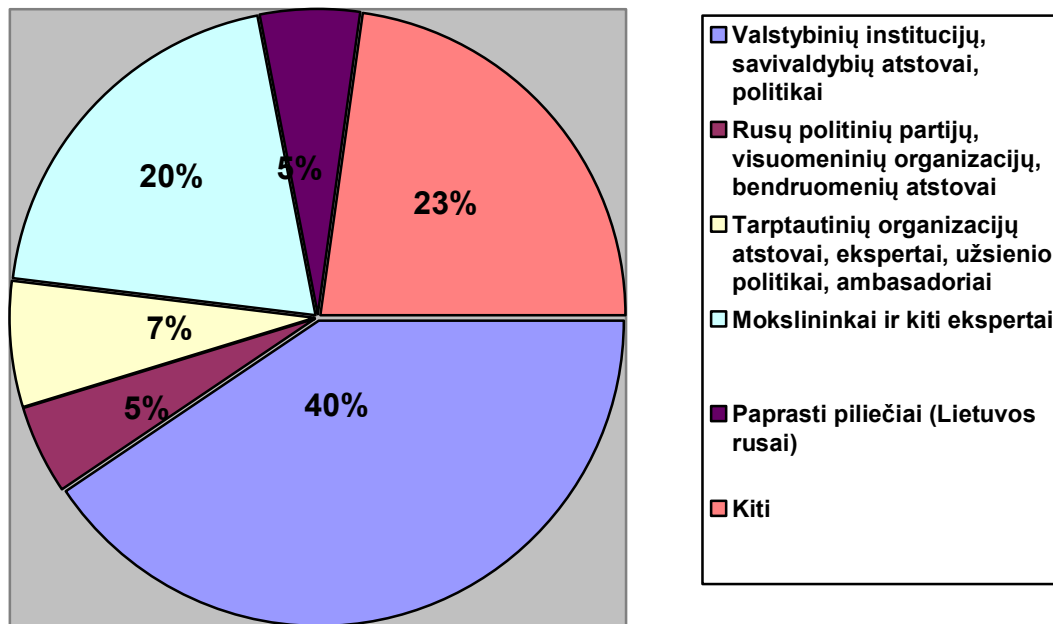
„Kita“ tematikoje:

- skelbiamas interviu su Šolomo Aleichemo ORT gimnazijos direktoriumi;
- interviu su T. Venclova;
- rašoma apie atidengtą paminklą žymiam žydų tautybės pramoninkui Šiauliuose C. Frenkeliiui priešais jo paties „Elnio“ fabriką.
- rašoma apie paskirstytas lėšas Lietuvos bažnyčioms ir religinėms organizacijoms;
- apie japonų diplomato Č. Sugiharos giminaičio vizitą Lietuvoje;
- apie Šiaulių žydų bendruomenės pirmininko mirtį;

- apie Lietuvos žydų bendruomenės įteiktus „Beigelio“ tolerancijos apdovanojimus; viešinama LTV laida, kurioje atsakoma į klausimą, ar kada Lietuvoje buvo siekta žydus padaryti laimingus?;
- apie Vašingtone viešintį Ministrą pirmininką ir jo susitikimus su verslo atstovais ir Holokausto aukų pagerbimą;
- apie keturiuose Lietuvos miestuose švenčiant Chanuką, Žydų religinės bendruomenės organizuojamas didžiosios menoros uždegimo ceremonijas;
- rašoma apie žydų bendruomenės pirmininkės pareiškimą, jog džiaugiasi Prezidentės sprendimu minėti Antrojo Pasaulinio karo aukų pagerbimą Paneriuose kartu su Lietuvos žydų bendruomene, bet ne Maskvoje;
- apie Panevėžio miesto tarybos pritarimą vietos žydų bendruomenės prašymui įamžinti šimtmetį veikiančią „Joint“ labdaros fondą ir vieno politikos kaltinimus žydams per vykusią tarybos posėdį;
- apie Tolerancijos žmogumi paskelbtą publicistą D. Pusių;
- LRT radijo laidą, kurioje Lietuvos nuolatinis atstovas prie UNESCO sako, kad jei Europoje gyvenantys žydai paklaustyti Izraelio premjero ir išvyktų į Izraelį, teroristai pasijustų triumfą;
- taip pat rašoma apie jaunąją vokiečių ekspresionistę C. Gurlitt, kuri Pirmojo pasaulinio karo metais gyveno ir kūrė Vilniuje, parodą atidarytą Tolerancijos centre, Vilniaus valstybiniame žydų Gaono muziejuje 2015 m.;
- rašoma apie Vilniaus rotušėje atidarytą parodą „Žydiškojo Vilniaus įvaizdžio topografija“; apie Kėdainiuose veikiančią konservų fabriką, kuriame jau gaminamas ir košerinis maistas;
- apie Londone gyvenančio garsaus chirurgo ir jo brolio padėką lietuviams, išgelbėjusiems jų šeimos narių iš Kauno žydų geto ir išleistą knygą „Išgelbėti bulvių maišuose“.

Pagrindiniai šaltiniai ir nuomonės apie pasirinktas tautines grupes formuotojai

Rusų etninė grupė



Valstybinių institucijų, savivaldybės atstovai, politikai: daugiausia cituojami Klaipėdos ir Vilniaus miesto savivaldybių atstovai: meras, patarėjai; aukščiausi valstybės pareigūnai (Ministras Pirmininkas, Prezidentė ir jos patarėjai); ministrai ir ministerijų, atsakingų už tarptautinius santykius, krašto apsaugos gynybą, atstovai (Užsienio reikalų, Krašto apsaugos, taip pat Švietimo ir mokslo); labai dažnai minimas Valstybės saugumo departamentas ir jo viešinamos ataskaitos; Seimo nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas ir nariai; minimi ir teisėsaugos atstovai (teismų, prokuratūros darbuotojai, policijos padaliniai); taip pat didelę dalį šaltinių sudaro Lietuvos radijo ir televizijos komisijos pirmininkas ir jos nariai.

Iš politikų daugiausia cituojami dešiniąją ideologiją atstovaujantys politikai (TS-LKD, TS-LKD Jaunimo bendruomenė); mažiau socialdemokratai, liberalai („Liberalų sąjungos“ vadovas); „Darbo partijos“ įkūrėjas;

Rusų politinių partijų, visuomeninių organizacijų, bendruomenių atstovai: daugiausia cituojami „Rusų aljanso“ ir „Lietuvos rusų sąjunga“ atstovai (Seimo ir Klaipėdos tarybos nariai), Klaipėdos rusų bendrijos „Lada“ atstovai, II Pasaulinio karo dalyvių, kovojusių antihitlerinės koalicijos pusėje, organizacijos atstovai; Rusų kultūros dienų organizatorė; buvęs „Litovskij kurjer“ vyriausiasis redaktorius;

Paprasti piliečiai (Lietuvos rusai): minimi labai nedaug. Daugiausia minimi Gegužės 9-osios minėjimo dalyviai Klaipėdoje, Rusų kultūros dienų šventės dalyviai; Lietuvių ir rusų literatas bei

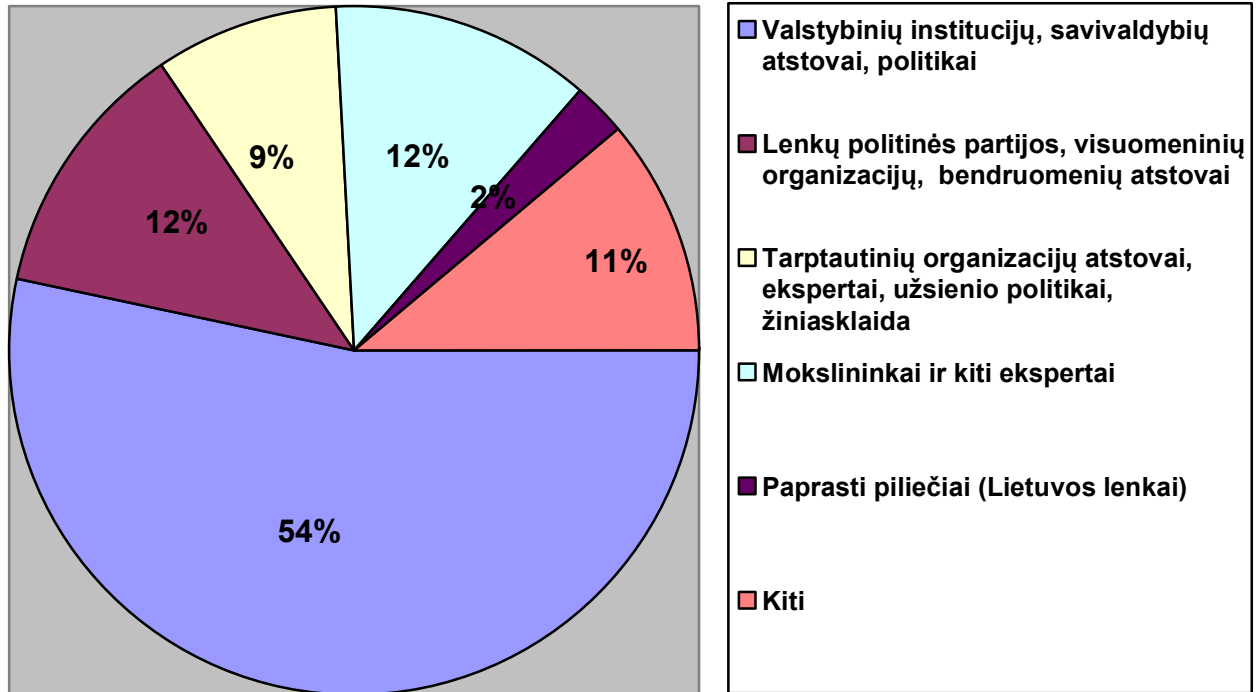
vertėjas; rusų kilmės druskininkiečio, kuris išvyko kariauti už „Rusų pasaulį“ sutuoktinė; pakalbinti Pietryčių Lietuvos gyventojai, etc.

Tarptautinių organizacijų atstovai, ekspertai, užsienio politikai, ambasadoriai: daugiausia minimi Rusijos Federacijos ambasadoriai – nepaprastasis ir įgaliotasis pasiuntinys, Klaipėdos konsulas, Rusijos konsulinis skyrius Lietuvoje, Rusijos ambasados Lietuvoje išplatintas pranešimas; taip pat Rusijos užsienio reikalų ministerijos atstovai, jų tinklalapis; Latvijos ir Vokietijos užsienio reikalų ministras; ESBO ekspertė tautinių mažumų klausimais; Estijos Prezidentas ir premjeras, etc.

Mokslininkai, tam tikros srities ekspertai: daugiausia cituojami politologai, istorikai, komunikacijos, strateginės komunikacijos, informacinio karo, gynybos ir saugumo ekspertai, informacijos krizių valdymo ekspertai, mažiau filologai, filosofai, teisės specialistai, sociologai; cituojami publicistai, apžvalgininkas; lygių galimybių plėtros ekspertai, tinklaraštininkai; mokslininkai, analizuojantys propagandą, „minkštosios galios“ naudojimą; Ukrainos, Kubos, Didžiosios Britanijos žurnalistai, užsienio (JAV) politikos apžvalgininkai, Rusijos ir Rytų Europos ekspertai, naujienų portalų redaktoriai (Latvijoje, Estijoje, Lietuvoje), lietuviškoms mokykloms skirto rusų kalbos vadovėlio autorė; JAV senatorius, Tarptautinio demokratijos studijų forumo vadovas; taip pat ekspertai iš Baltarusijos; etc.

Kiti: cituojami klaipėdiečiai; salių Klaipėdoje, kur vyksta Lietuvos rusams skirti koncertai, vadovai, verslininkai; menotyrininkė; prekybos tinklų atstovė; žiniasklaidos priemonės Lietuvoje, Rusijoje ir informacinės agentūros (BNS, ELTA); taip pat kiti piliečiai; skaitytojų laišakai; sociologinių apklausų bendrovės ir jų tyrimai; Rusijos valstybinė televizijos ir radijo transliacijų bendrovė; „Viasat“ vadovas Suomijai ir Baltijos šalims; sambūrio „Būkime vieningi“ vadovas, „Matrica Lietuvoje“ atstovas; protestuotojai; etc.

Lenkų etninė grupė



Valstybinių institucijų, savivaldybės atstovai: Labai dažnai cituojami Vyriausiosios rinkimų komisijos atstovai, jos pirmininkas; aukšti valstybės pareigūnai (Prezidentė, jos patarėjai, ministras pirmininkas, Seimo pirmininkė, vicepirmininkas, Vyriausybės kancleris; Seimo Europos reikalų komiteto vadovas). Taip pat cituojami Vilniaus miesto, Vilniaus apskrities ir rajono, Šalčininkų rajono savivaldybės, Vyriausybės tose regionuose atstovai. Cituojamos teisėsaugos institucijos (Vilniaus apygardos administracinis teismas, teisėjai, teismo nutartys, Valstybinės kalbos inspekcijos teisininkas). Taip pat cituojamos už valstybės saugumą atsakingos institucijos (Valstybės saugumo departamentas, jo vadovai). Daug cituojamos ministerijos (Energetikos, Kultūros, Švietimo ir mokslo, Užsienio reikalų). Straipsnių šaltiniais tampa ir Valstybinės lietuvių kalbos komisijos atstovai; etc.

Iš politikų daugiausia cituojami LSDP Šalčininkų rajono skyrius ir atstovai, konservatoriai, „Tvarkos ir teisingumo“, „Liberalų sąjūdžio“, „Darbo partijos“, „Lietuvos tautinio jaunimo sąjungos“ vadovai ir atstovai; etc.

Lenkų politinės partijos, visuomeninių organizacijų, bendruomenių atstovai: Daugiausia cituojami LLRA partijos atstovai, jos lyderis, Seimo nariai, atstovaujantys šią partiją LLRA, LLRA frakcijos narys Vilniaus taryboje, Šalčininkų rajono tarybos narė, LLRA spaudos biuras, LLRA tinklalapis, LLRA išplatintas pranešimas, partijos „Tvarka ir teisingumas“ pirmininko pavaduotojas, buvęs parlamentaras ir „Lenkų sąjungos“ vadovas, LLRA pasiūlytas tautinių mažumų įstatymo

projektas. Taip pat cituojama lenkų mokyklų tėvų forumo atstovų įteikta peticija vyriausybės atstovams; etc.

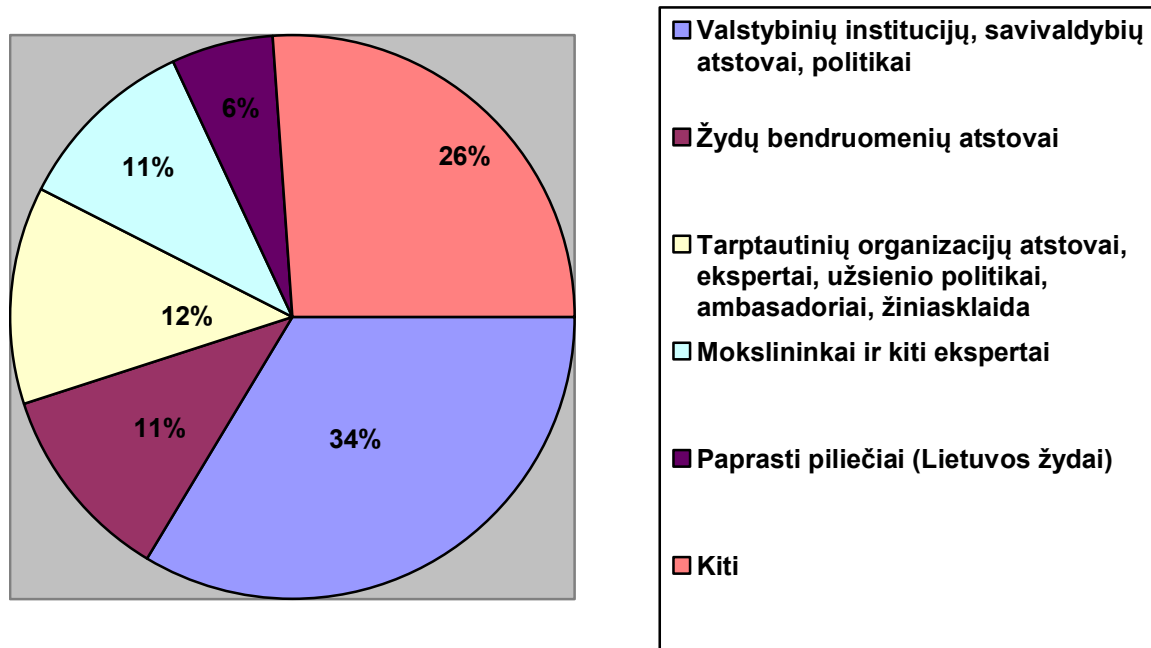
Tarptautinių organizacijų atstovai, ekspertai, užsienio politikai, žiniasklaida: Daugiausia cituojamas „Gazeta Wyborcza“ vyriausiasis redaktorius; įvairios Lenkijos žiniasklaidos priemonės, Lenkijos Senato pirmininkas; Lenkijos ministrė pirmininkė; Lenkijos užsienio reikalų ministras; etc.

Paprasti piliečiai (Lietuvos lenkai): Cituojamas LLRA atstovės vyras; Vilniaus rajono gyventojas; „Lenkų diskusijų klubo“ įkūrėjas; Vladislavo Sirokomlės mokyklos bendruomenė, etc.

Mokslininkai ir kiti ekspertai: Daugiausia cituojami politikos mokslininkai, įvairių politikos mokslų universitete padalinių, institutų atstovai (TSPMI, VDU Politologijos katedra, Mykolo Romerio, Rytų Europos studijų centras), politikos apžvalgininkai, istorikai, kultūros antropologas, publicistai, taip pat filologai, kalbininkai. Cituojami „Vilmorus“ tyrimai dienraščiui „Lietuvos rytas“ ir Mykolo Romerio universitete atliktas tyrimas; etc.

Kiti: Taip pat cituojamas „Baltosios pirštinės“, iniciatyvos „Man ne dzin“ vadovai, „Transparency International“ atstovė, Žiniasklaidos priemonės („Lietuvos žinios“, DELFI, „Verslo žinios“, „Kauno diena“, „Kurjer Wilensky“, radijo stotis „Znad Wili“), informacinės agentūros (ELTA, BNS), cituojamas atviras laiškas Lietuvos katalikų bažnyčios hierarchams, Vilniaus arkivyskupijos komunikacijos koordinatorė, žurnalistai, apžvalgininkai, LRS narė, „Socialistinio liaudies fronto“ atstovai, Europos žmogaus teisių fondo atstovų ataskaita apie žmogaus teisių įgyvendinimą Lietuvoje, EP puslapis, Seinų Lietuvių bendruomenės vadovė; „Transparency International“ Lietuvos skyriaus vadovas, sentikių bendruomenės pirmininkas; etc.

Žydų etninė grupė



Valstybinių institucijų, savivaldybės atstovai: Daugiausia cituojami Gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, jo vadovai, atstovai; Ministerijų atstovai (Užsienio reikalų, Socialinės apsaugos ir darbo); aukšti valstybės pareigūnai (Prezidentė, Ministras Pirmininkas); Seimo nariai (Kaimo reikalų komiteto atstovai); Šiaulių pramonininkų asociacijos prezidentas; Kultūros paveldo departamento skyriai ir jų atstovai; Vilniaus ir Kauno savivaldybės atstovai (meras, administracijos direktorius, tuometinis savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotojas, jo pavaduotojas, Vilniaus miesto ūkio ir transporto departamento direktorius); Lietuvos ambasadoriai (Maskvoje, Gruzijoje, UNESCO atstovybėje, kultūros atašė Vokietijoje); taip pat Policijos komunikacijos poskyrio specialistas, etc.

Politikai: Cituojamas „Lietuvos tautinio jaunimo sąjungos“ partijos atstovai, „Lietuvių tautinio centro“ pirmininkas, etc.

Žydų bendruomenių atstovai: Daugiausia cituojama Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkė; Lietuvos žydų bendruomenės Kauno skyriaus pirmininkas; Panevėžio žydų bendruomenės pirmininkas; Kauno žydų religinės bendruomenės pirmininkas; Lietuvos žydų bendruomenės tinklalapis; etc.

Tarpautinių organizacijų atstovai, ekspertai, užsienio politikai, ambasadoriai: Daugiausia cituojamas Izraelio ambasadorius Lietuvoje; S. Vyzentalio centro vadovas. Taip pat cituojami specialusis JAV pasiuntinys kovai su antisemitizmu; Izraelyje įsikūręs Holokausto studijų centras; Izraelio užsienio reikalų ministerijos atstovai; rabinai; Europos žydų kapaviečių apsaugos komiteto vykdomasis direktorius; Europos žydų kapinių išsaugojimo komiteto nariai; Europos žydų tyrimų centro Potsdame steigėjas; Rusijos ambasados Lenkijoje atstovė; etc.

Paprasti piliečiai (Lietuvos žydai): Cituojamas Šolomo Aleichemo ORT gimnazijos direktorius; Holokaustą Vilniuje išgyvenusi 93 metų moteris; Vokietijoje gyvenantis žydas; į Lietuvą iš Izraelio atvykusi 66 metų amžiaus moteris; Lietuvoje nacių ir sovietų represijas išgyvenus moteris, gyvenanti Kaune; etc.

Mokslininkai ir kiti ekspertai: Daugiausia cituojamas Kauno VII forto Karo paveldo centro direktorius; taip pat cituojami istorikai; archeologai; publicistas; žmogaus teisių aktyvistė; sociologė; etc.

Kiti: Cituojamos žiniasklaidos priemonės ir žurnalistai („Kauno diena“, „Lietuvos rytas“; LRT radijo bendradarbė Varšuvoje, DELFI), informacinės agentūros (BNS, agentūra „Interfax“, ELTA, LRT televizijos naujienų tarnyba); Lietuvos gyvūnų teisių apsaugos organizacijos vadovė; Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčios vyskupas; tinklalapis „Virtualus istorinis Vilnius“; Panevėžio miesto politinių kalinių ir tremtinių lyderis; Sugiharos fondo „Diplomatai už gyvybę“ vicepirmininkas; galerijos vadovas; tapytojas; Kėdainių konservų fabriko generalinis direktorius; Londone gyvenantis garsus chirurgas, jo brolis ir šeima; Osvencimo muziejaus vadovas ir atstovai; Rusijos spaudos tarnybos atstovas; etc.

Tirto žiniasklaidos turinio ypatumais (pasikartojantys vaizdiniai, nuomonės, keliamos problemos)

Rusų etninė grupė

„Rusijos valstybės skleidžiama propaganda ir jos įtaka Lietuvos gyventojams“

Šioje tematikoje rusai arba rusiškai kalbantys matomi, kaip tiesioginiai Rusijos skleidžiamos propagandos vartotojai, nekvestionuojama kokį poveikį prorusiška propaganda daro rusams, gyvenantiems Lietuvoje, ar tai veikia jų pilietinį identitetą, taip pat tariama, manoma, kad rusai arba rusiškai kalbantys („rusakalbiai“) palaiko Rusijos vykdomą politiką, Krymo aneksiją ir karinę agresiją Rytų Ukrainoje. Tokią poziciją spaudoje palaiko viešinami ne tik kai kurių ekspertų ar politikų, bet ir užsienio ekspertų komentarai, pasak kurių rusakalbiai nėra abejingi Rusijos užsienio politikai ne tik dėl Rusijos informacijos ir propagandos įtakos, sklindančios žiniasklaidos priemonėse rusų kalba, bet ir dėl to, kad buvo išugdyti sovietų švietimo sistemoje. Taip pat pasitelkiami ir spaudoje komentuojami sociologinių tyrimų duomenys apie tai, kad tautinių mažumų grupių atstovai daugiausiai žiūri Rusijos finansuojamus televizijos kanalus, neakcentuojant kiek iš jų nepasitiki pateikiamu šių laidų turiniu.

Dažniausiai čia kalbama apie vietas, kur gyvena rusų etninės grupės atstovai – Visaginą, arba, kur daugiausia gyvena rusiškai kalbančios etninės grupės (tarp jų ir lenkai) t.y. Pietryčių Lietuvą. Taip pat paliečiami dažniausiai ir mokyklose, kuriose ugdomas vyksta rusų kalba besimokantys moksleiviai. Pavyzdžiui, klausiama apie dvigubą pilietybę (Rusijos ir Lietuvos) turinčio piliečio, ką jis mano apie Rusijos karinę agresiją Kryme? Arba viešinimas konservatorių partijos atstovo pasipiktinimas, kad Lietuvos vaikai rusų kalbos mokosi iš vadovėlių, kuriuose vaizduojamas dainininkas O. Gazmanovas ir Rusijos lyderis; klausiama vienos iš vadovėlio autorių, kodėl taip atsitinka. Dažnai demaskuojamos ir naujos Rusijos kuriamos žiniasklaidos organizacijos, tiek Rusijoje, tiek Lietuvoje, kurių tikslas skleisti Rusijos propagandą. Daug rašoma ir apie Rusijos kuriamus tėvynainių fondus, organizacijas Lietuvoje, kaip priemones mobilizuoti tėvynainius Lietuvoje ir kitose Baltijos šalyse.

Rašoma ir apie įvairias iniciatyvas stiprinti pilietinį tapatumą.

Reikia pasakyti, kad ištransliuojama ir pozityvi nuomonė (spaudoje cituojamas Užsienio reikalų ministras, kuris teigia, kad Lietuvos rusai yra lojalūs ir pilietiškai ir jie sunkiai pasiduoda manipuliacijoms). Beje, ištransliuojama ir kai kurių užsienio ir Lietuvos ekspertų nuomonės, kad rusams ir rusakalbiams reikia pateikti, sukurti alternatyvias laidas rusų kalba.

„NTV Mir Lietuva ir RTR Planeta draudimas“

Šioje tematikoje daugiausia rašoma apie Rusijos kanaluose transliuojamų laidų pažeidimus, kurstant karą ir neapykantą bei pažeidžiant LR Visuomenės informavimo įstatymą. Šioje tematikoje ištransliuojami ir komentarai apie tai, kad rusiškų kanalų draudimai priešiškos propagandos problemos neišsprendžia iš esmės. Taip pat teigiama, kad nepateikiama alternatyva rusiškai

kalbantiems ir žiūrėjusiems šiuos kanalus bei kad vertėtų pasiūlyti didesnę informacijos šaltinių rusų kalba įvairovę.

„Moksleivių dalyvavimas Rusijos finansuojamose karinėse stovyklose“

Šiuose straipsniuose paliečiami moksleiviai besimokantys mokyklose dėstomąją rusų kalbą (kalbama apie dvi mokyklas Vilniuje), kurių moksleiviai tariamai dalyvavo Rusijos organizuojamose karinėse stovyklose. Perteikiami rusų atstovaujančių politinių partijų pareiškimai ir pasipiktinimas dėl kratų mokyklose ir dėl to, kad tokiu būdu bandoma diskredituoti rusų bendruomenę Lietuvoje. Perteikiama ir Rusijos Užsienio reikalų ministerijos pasipiktinimas. Transliuojami politologų komentarai apie tai, kad tokių stovyklų tikslas – rusakalbio jaunimo indoktrinavimas ir poveikio nukreipto į juos darymas.

Viešinami pasisakymai ir apie tai, kad VSD neturėtų tautines mažumas nuolat vardinti ir matyti, kaip grėsmę visuomenei, bet savo veiklą nukreipti į priešišku Lietuvos veiksmų prevenciją. Taip pat rašoma apie ketinimus kurti alternatyvas tokioms karinėms stovykloms Lietuvoje, suinteresuotam jaunimui, o taip pat rengiamą studijų programą, skirtą pilietinio ugdymo specialistų rengimui.

„Rusų atlikėjų koncertai Lietuvoje“

Rašoma apie įvairius renginius, koncertus, prie kurių organizavimo prisideda Rusijos ambasada, o taip pat ir populiarių Rusijoje atlikėjų koncertus Lietuvoje. Komentuojama, kad tokiais koncertais ne tik skleidžiama propaganda, bet ir bandoma kelti įtampą etniniu pagrindu visuomenėje. Taip pat prorusiškų atlikėjų koncertų rengimas Lietuvoje siejamas ir su tiesioginiais mero rinkimais. Vienuose straipsniuose tokie pasirodymai įvardijami kaip propaguojantys agresyvią Rusijos politiką, kaip parankūs Rusijai. Tačiau transliuojami ir pasisakymai, kad demokratinėje valstybėje tokių pasirodymų uždrausti negalima, o juose nebūna kurstoma tautinė nesantaika.

Konservatyvių pažiūrų politikai tokius pasirodymus mato, kaip vykdomus neatsitiktinai ir vadina juos informacinio (hibridinio) karo dalimi. Dažnai pateikiamas ir Latvijos pavyzdys, kai buvo priimtas sprendimas į šalį neįsileisti populiarių Rusijoje dainininkų, siūlo tokias pačias iniciatyvas taikyti Lietuvai. Pateikiami ir URM komentarai, kad to nedarys, nes taip prisidės dar prie didesnio jų garsinimo, o taip pat, manoma, kad draudimo būdu problema nebus išspręsta. Rašoma ir apie klasikinės muzikos atstovą, koncertuosiantį Lietuvoje, Rusijoje pasirašiusį pritarimą Krymo aneksijai, tačiau pateikiamas Švietimo ir mokslo ministro komentaras, kad daugelis menininkų Rusijoje buvo priversti tai padaryti.

„Visuomenės informavimo įstatymo pataisos“

Šios tematikos straipsniuose taip pat kalbama apie rusakalbius, kurie, manoma, dažniausiai ir vartoja rusišką produkciją televizijoje, kadangi šiomis pataisomis be kitko norima įtvirtinti, kad ne mažiau, kaip 90 proc. Lietuvoje retransliuojamų programų kiekio būtų oficialiomis Europos Sąjungos kalbomis. Viešinamos ir Seimo narių socialdemokratų pozicijos, kad šios pataisos parodo, jog nepasitikima Lietuvos piliečių kritiniu mąstymu, ir tai, kad nėra alternatyvos rusiškai, o ne angliškai, mokantiems žmonėms. Ekspertai taip pat išsakė poziciją, kad toks siūlymas nesumažins propagandos kiekio, kuri sklinda ir kitais kanalais (pvz. Internetu).

„Antrojo pasaulinio karo istorija“

Tai nuolatinė (greta „Gegužės 9-osios minėjimas Lietuvoje“) tema, siejama su rusais Lietuvoje, kadangi rusų bendruomenė Lietuvoje yra daugiausiai siejama su sovietmečio imigracija ir su sovietmečio istorija.

Rašoma apie Rusijos Prezidento pasirašytą įsakymą, kuriuo Antrojo pasaulinio karo dalyviams skiriamos pašalpos iki gyvos galvos ir aprašomos jų gavėjų Lietuvoje reakcijos (ir teigiamos, ir neigiamos), tai pat viešunami komentarai, kad sovietiniai karo veteranai, jų šeimos nariai – pati lojaliausia Rusijai ir jos režimui grupė Lietuvoje ir kitose Baltijos šalyse. Komentuojama, kad iškilmingai Klaipėdos rusų minimos 70-osios Klaipėdos išvadavimo metinės, neatitinka realybės, nes Raudonoji Armija į Klaipėdą įžengė tik visiškai pasitraukus Vokietijos pajėgoms.

Daugelyje straipsnių komentuojami istoriniai įvykiai, susiję su Antrojo pasaulinio karo istorija (Molotovo-Ribentropo pakto pasirašymas ir reakcijos Lietuvoje, Rusijos kariuomenės išvedimas Lietuvai atgavus nepriklausomybę, Raudonosios Armijos padaryti nusikaltimai (masiniai vokiečių moterų prievartavimai tuomet Vokietijai priklausiusioje Mažojoje Lietuvoje).

Ištransliuojama ir tokia istoriko pozicija, kad reikia išvengti reikšmingos retorikos komentuojant Rusijos karinę agresiją, norint išvengti karo, nes dėl okupacijos Lietuva neįgyja teisės spekuliuoti dalykais, kurie veda į politinį chaosą Europoje.

„Rusijos karinė grėsmė“

Aptariama tariama Rusijos karinė grėsmė Lietuvai ir įvairūs scenarijai, kaip ji vyktų ir baigtųsi. Rusai (ne tik Lietuvoje, bet ir kitose Baltijos šalyse) matomi kaip pretekstas Rusijos kariuomenės intervencijai, nes tariami smurtiniai susirėmimai tarp Baltijos šalių piliečių ir etninių rusų, nauji įstatymai, mažinantys etninių rusų teises, paskatintų tokius Rusijos veiksmus.

Transliuojami Lietuvos Užsienio reikalų ministro komentarai užsienio žiniasklaidai, kad Rusijai Lietuvos, NATO teritorijos, lengvai okupuoti nepavyks, ji gali pasinaudoti mažumomis, tačiau jo manymu, Rusijai sunku bus pasinaudoti Lietuvoje gyvenančia rusų mažuma, nes ji puikiai integruota ir lojali šaliai. Taip pat ir kiti mokslininkai komentuose sako, kad klaida manyti, jog šaliai grėsmę kelia rusakalbiai, o greičiau rusofobai ir jų veikla. Taip pat teigiama, kad Lietuva turi gilią tolerancijos tradicijas, o Lietuvos rusai džiaugiasi būdami Lietuvos piliečiais. Sakoma ir tai, kad dabar kai dėmesys yra nukreiptas į rusus, gyvenančius Lietuvoje ir kitose Baltijos šalyse, svarbu žurnalistams ir politikams nestereotipizuoti ir nekelti bereikalingų baimių visuomenėje.

Žiniasklaidoje klausiami ir pačių rusų, ką jie mano apie tokią Rusijos užsienio politiką, ar palaiko Krymo aneksiją. Taip pat spaudoje pristatomi visuomenės nuomonės tyrimo duomenys, kad daugiau negu pusė Lietuvos gyventojų pripažįsta, kad Rusija kelia grėsmę Lietuvai, nors ir skiriasi suvokiamų grėsmių pobūdis. Pristatomas ir kitas sociologinis visuomenės nuomonės tyrimas, kuriame sakoma, kad 8 proc. Lietuvos gyventojų teigiamai vertina Krymo prisijungimą prie Rusijos, tačiau daugiau nei pusė tokių yra lietuvių. Komentuojama, kad Lietuva turi problemų dėl informacinės tautinių bendruomenių integracijos, nes tyrimo duomenys parodo, kad tam tikra visuomenės dalis yra rusiškoje informacinėje erdvėje, o toks politinis naratyvas būdingas valstybinėms Rusijos televizijoms.

„Rusijos įtaka ir provokacijos vykdomos Lietuvoje“

Rašoma apie „Rusų aljanso“ partijos pasipiktinimą kratomis dviejose rusakalbių mokyklose Vilniuje. Manoma, kad kratos buvo atliktos demonstratyviai ir teigiama, jog antirusiškos nuotaikos ir tarptautinė situacija padarė rusų mažumą labai pažeidžiamą. Taip pat rašoma apie VSD ir prokurorų akiratyje atsidūrusių Rusiją šlovinančių 9 Lietuvos piliečių, vykdomą veiklą Lietuvoje, būdus, kuriais bandomi sukelti neramumai.

„Visuomenės priešinimas“

Ši tematika daugiausia talpina straipsniuose mokslininkų ir ekspertų išsakytus komentarus apie pastebimą perdėtą susirūpinimą rusais ir rusakalbiais Lietuvoje, dėmesį jiems, vaizduojant juos kaip grėsmę ir tariamai esančius prorusiškų pažiūrų. Kaip problema minima tai, kad jie kaltinami esantys „vatnikai“ ir „penktąja kolona“, atliekamos kratos dienos metu mokyklose, kuriose ugdymas vyksta rusų kalba, draudžiami Rusijos kanalai Lietuvoje, jie kaltinami tariamu nelojalumu, o tai kelia susirūpinimą. Taip pat sakoma, kad rusų mažumos požiūris į dabartinę Rusiją ir jos vykdoma politika irgi siejamas su tariamu sovietinės praeities ilgesiu. Čia pateikiami ir straipsniai, kuriuose patys rusai klausiami, kaip jie jaučiasi dėl minėto perdėto dėmesio ir kaltinimų, jie sako, kad labiausiai žeidžia tai, jog jais nepasitikima, abejojama dėl jų lojalumo.

Pateikiami ir kitų Baltijos valstybių (Estijos premjero) pasisakymai, kad šiose šalyse gyvenantys Rusijos tėvynainiai nepasiduos Rusijos provokacijoms, nes Rusijoje žmogaus teisės nėra taip gerai išplėtotos, todėl rusai neturi jokių prižasčių norui, kad juos Rusija gelbėtų. Ištransliuojami ir rusų partijos lyderės, Seimo narės komentarai apie tai, kad Lietuvoje rusai, skirtingai nuo Latvijos ir Estijos, susiduria su kita situacija, kai jiems rūpi tos pačios problemos (socialinės, ekonominės) kaip ir daugumai gyventojų. Ji sako, kad „skurdas neturi tautybės“.

„Gegužės 9-osios minėjimas Lietuvoje“

Daugiausia, kaip ir ankstesniais metais, rašoma apie tai, kad šią dieną mini rusai arba rusiškai kalbantys žmonės, rengiami reportažai iš vietų Vilniuje ir Klaipėdoje, kur minima ši diena. Taip pat kalbinami patys tokių renginių dalyviai, norint suprasti, kodėl jie susirenka šiose vietose ir mini šią dieną. Taip pat visada pabrėžiama, kad ne tik vyresni žmonės, bet ir jaunimas mini šią dieną.

Straipsniuose pabrėžiama, kad Lietuva, kaip ir kitos Vakarų valstybės Antrojo pasaulinio karo pabaigą mini gegužės 8 d. Taip pat, kad gegužės 9 d. Lietuva buvo okupuota – todėl ši data neturi būti švenčiama Lietuvoje. Komentuojamas ir Lietuvos Prezidentės sprendimas nevykti švęsti šios dienos minėjimo Maskvoje ir nesiūsti jokio oficialus asmens: vieni – sveikina tokį sprendimą ir sako, kad jis atitinka Lietuvos vykdomą užsienio politiką, kiti sako, kad – tai akibrokštas diplomatinio požiūriu, ir tai rodo, kad nėra vieningos nuomonės ES šalyse. Cituojami ir užsienio ekspertai, kurie sako, kad ypač dabar reikia prisiminti ir pabrėžti, kad Antrasis pasaulinis karas prasidėjo Rusijos ir Vokietijos aljansu, o Rusija sugebėjo ištrinti šį faktą iš viešosios sąmonės.

Rašoma ir apie akciją Lietuvoje, kuria Vilniaus katedros aikštėje bus pagerbtos Antrojo pasaulinio karo aukos.

„Valstybės saugumo departamento ataskaita“

Rašoma apie viešinamas Valstybės saugumo departamento ataskaitas ir jose įvardijamas grėsmes nacionaliniam saugumui, kurios daugumoje yra siejamos su rusais arba rusakalbiais, gyvenančiais Lietuvoje, taip pat mokyklų, vykdančių ugdymą rusų kalba, moksleiviai, o taip pat ir Vilniaus krašto lenkų bendruomenių atstovai ir jų veikla (minimos tėvynainių organizacijos, rusakalbių bendruomenių lyderiai, etniniu pagrindu sukurtos partijos).

Taip pat, sakoma, kad šioje ataskaitoje buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad „tėvynainio“ sąvoka reiškia, ne etninę priklausomybę tautai, o politinį palankumą Rusijos interesams. Taip pat ištransliuotas VSD vadovo pasisakymas apie tai, kad „penktąją koloną“ gali sudaryti ne tik etniniai rusai, bet ir lietuviai.

„Rusijos Užsienio reikalų ministerijos išreikštas susirūpinimas dėl žmogaus teisių pažeidimų Baltijos šalyse“

Straipsniai išprovokuoti šio pareiškimo ir viešinamos rusų politinių partijų lyderių ir Lietuvos politikų, mokslininkų komentarai. Sakoma, kad nuolat atkartojami teiginiai gali virsti ir Rusijos realiais veiksmais, taip pat cituojami JAV ekspertų teiginiai, apie tai, kad Rusijos vyriausybė deda ukrainiečių scenarijaus pagrindą Baltijos šalyse, teigiant, kad čia pažeidžiamos rusakalbių teisės. Kritikuojama „rusakalbių“ sąvoka, kuri palanki Rusijai ir jos politikai, kadangi ji jungia žmones ne etniniu, bet kalbos mokėjimo, pagrindu ir tokiu būdu susidaro didžiulė grupė žmonių (etninių lietuvių, rusų, baltarusių, lenkų ir ukrainiečių).

„Rusijos įtaka ir provokacijos vykdomos Lietuvoje“

Daugiausia rašoma apie Lietuvos piliečius, neatskleidžiant jų etninės kilmės, kurie atsidūrė Valstybės saugumo departamento, prokuratūros ir teisėsaugos akiratyje dėl antikonstitucinių grupių ir organizacijų kūrimo ir dalyvavimo juose.

„Neapykantos apraiškos“

Aprašomos įvairios neapykantos akcijos, nukreiptos prieš rusus (ant skulptūros, ant namo, kuriame gyvena rusų politinę partiją atstovaujančios politikės dukra, užrašai, tokie kaip: „Rusai namo“, „Lenkai namo“, „Rusai eik namo“, „Lietuvai laisvę, rusai, eikite, iš čia“, „Pšekai lopai“). Pateikiamas konservatorių partijos atstovės komentaras apie tai, kad užrašai ant politikės dukros namo yra provokacija, naudinga Kremlui, nes tariamai parašyta ne lietuvių.

„Politinės partijos“

Rašoma apie Klaipėdos taryboje ir į koaliciją priimtus rusų politinės partijos atstovus.

„Rusų kultūros dienų šventimas“

Rašoma apie kasmet organizuojamą šių dienų šventimą ir politikų išsiskiriančius komentarus: vieni sako, kad tokio šventimo negalima uždrausti, nes kalbama apie kultūrą, o ne politiką, o ir tokiu būdu yra skatinamas daugiakultūriškumas. Kiti – kad tokia geopolitiniame kontekste šis šventimas laikomas amoraliu. Klausama ir pačių rusų atėjusių į šventę, kurie daugiausiai sakosi nesuprantą, kodėl Lietuvos politika yra priešiška Rusijai.

„Stačiatikių Kalėdos“

Be jokių komentarų informuojama apie Vilniuje rengiamą stačiatikių šv. Kalėdų šventę.

Lenkų etninė grupė

„Konfliktas Energetikos ministerijoje ir energetikos viceministrės veikla“

Šioje tematikoje kalbama apie LLRA atstovaujančią lenkų kilmės energetikos viceministrę ir apie iš dalies dėl jos veiksmų kilusį konfliktą tarp Energetikos ministerijos ir Vyriausybės. Po Vyriausybės priimto sprendimo atsistatydinti visiems ministrams ir viceministrams, vienintelė Energetikos ministerijos viceministrė neatsistatydino. Po to, kai buvo suformuotas naujas ministrų ir viceministrų kabinetas gražintas eiti pareigas Energetikos ministerijos ministras viceministrę priėmė atgal į darbą. Ministras neatsižvelgė į Ministro Pirmininko prieštaravimus ir teisinosi, kad buvo priverstas atsižvelgti į LLRA partijos poziciją.

Straipsniuose buvo išsakomi nepakantūs komentarai, nukreipti prieš politinę partiją LLRA, jos lyderį, viceministrę. Tai atsispindėjo ir straipsnių pavadinimuose bei paantraštėse. Pavyzdžiui, „R. Butkevičius apie R. Cytką: šitai poniai per didelis dėmesys“, „Užsispyrėlės tramdymas“ ir paantraštė „Net vienas lauke karys. Tai įrodė energetikos viceministrė R. Cytacka, kuri ant plauko pakabino ministro J. Neverovičiaus karjerą, o premjerui Algirdui Butkevičiui sukėlė galvos skausmą“, „Įkandin vadovo kris ir jam įpiršta pavaldinė“. Komentuojama, kad susiklosčiusi situacija yra naudinga LLRA dėl politinės reklamos prieš tuomet artėjančius savivaldos rinkimus, taip pat konflikto kurstymu siekiama LLRA pasitraukti iš valdančiosios koalicijos.

Pastebėta, kad daugelio šios tematikos straipsnių pabaigoje rašoma, kad energetikos viceministrė išgarsėjo, kai viešai šalies Prezidentę išvadino melage ir kai pažeisdama įstatymą net kelis kartus per Lietuvos šventes ant savo namo Šalčininkų rajone neiškėlė valstybinės vėliavos, bet kėlė Lenkijos vėliavą per šios šalies šventę.

Rašant apie susidariusią situaciją, vieno straipsnio pabaigoje pridedamas ir Vilniuje viešėjusio Lenkijos dienraščio redaktoriaus pasisakymas apie LLRA lyderį, kaip apie „didelę problemą“, nes jis bando įgyvendinti savo ambicijas šantažuodamas Lietuvos valdžią ir yra puiki dovana Rusijos Prezidentui, tačiau pabrėžiama, kad geriausias būdas sustabdyti tokią jo veiklą – pašalinti problemas, kurias jis naudoja savo politiniams tikslams.

Šiuo klausimu cituojama ir lenkų spauda, kuri teigia, kad tuometinis energetikos ministras yra vienas iš geriausių ministrų kurį vertina Prezidentė ir jis nepriklauso LLRA, skirtingai nei viceministrė, o jos išsilaikymas poste yra principinis klausimas LLRA.

Pateikiami ir politologų komentarai apie LLRA, kaip apie autokratinę partiją. Taip pat politikai teigia, kad tam tikrų tarnybų duomenimis, LLRA lyderio tikslas sukelti valstybėje chaosą.

Taip pat skamba kaltinimai energetikos viceministrei, kad ji neturi reikiamos kvalifikacijos ir negalėjo būti paskirta eiti valstybės tarnautojo pareigas, o LLRA kontroliuoja Vilniaus kraštą ir jos gyventojus, kaip sovietmečiu.

„Lietuvos–Lenkijos tarpvalstybiniai santykiai“

Labai dažnai straipsniuose bekalbant apie Lietuvoje gyvenančią lenkų bendruomenę ir jos, kaip etninių mažumų teises, tematika perauga į Lietuvos ir Lenkijos tarpvalstybinių santykių aptarimą. Pavyzdžiui, spaudoje, Atkuriamojo Seimo deputatas sako, kad dabartiniuose Lietuvos ir Lenkijos santykiuose, Lietuvoje per daug naudojama istorija santykiuose su savo piliečiais tarp jų ir lenkais, o tam tikrų įstatymų priėmimas (dvikalbių užrašų, asmenvardžių rašybos originalo kalba), švietimo problemų sprendimas, žemės grąžinimas tik pagelbėtų pačių Lietuvos piliečių gyvenimui.

Interviu su buvusiu Lietuvos Prezidentu, teigiama, jog dabartiniai Lietuvos santykiai su Lenkija – apgailėtini, o prie to labai prisidėjo asmenvardžių rašymo originalo kalba svarstymai ir įstatymo nepriėmimas. Kita vertus, teigiama, kad lenkai gyvenantys Lietuvoje, nenori prisitaikyti, priimti jos įstatymus ir neįvertina, kad lenkų mažumai gyventi Lietuvoje sudarytos visos sąlygos.

Dažnai politikai, palaikantys lenkų tautinės mažumos reikalavimus, blogus santykius su Lenkija vadina palankiais Rusijai.

Apeliuojama į Lenkijos aukštų pareigūnų pasisakymus Lenkijos žiniasklaidoje, taip pat Lenkijos žurnalistų, politikos apžvalgininkų komentarus apie LLRA, jos lyderį, lenkų padėtį Lietuvoje, Lietuvos ir Lenkijos bendros istorijos ir tam tikrų nuoskaudų (dėl Vilniaus okupacijos) klausimais, taip pat komentarus apie neigiamą lietuvių požiūrį į lenkus ir Lenkiją. Tirtose spaudoje minima, kad LLRA lyderis buvo sukritikuotas dėl Georgijaus juostelės įsisegimo per Antrojo pasaulinio karo minėjimą; apie tai, kad Lietuvos ir Lenkijos valstybės turėtų atsisakyti kovos tarptautinėje arenoje dėl lenkų mažumų teisių, tai, kad Rusijos propagandai nepadėti siekti savo tikslų; apie tai, kad neigiamą Lietuvos požiūrį į lenkus nepajėgi buvo pakeisti nei kartų kaita, nei bendri interesai NATO ir ES, nei didėjanti Rusijos grėsmė; apie tai, kad balsuojant dėl Lenkijos ir lenkų mažumų klausimų visada laimi nacionalistų nuomonė; taip pat apie tai, kad nepavyksta suprasti, kodėl Lenkija ir Lietuva niekaip negali surasti bendrų taškų, ir, kad tai greičiausiai lemia abipusiai stereotipai apie vieni kitus.

Konservatyvių pažiūrų Lietuvoje mokslininkai spaudoje išsako nuomonę, kad asmenvardžių rašybos problema turi neužgožti tų projektų, kuriuos Lietuva ir Lenkija vykdo kartu, o šį klausimą kelia tik LLRA ir jeigu bus įteisintas šis įstatymas, reikalavimai tuo nesibaigs, bet bus pradėta prašyti keisti vietovardžių sistemą, švietimą. Konservatyvių pažiūrų politikai, kalbėdami apie asmenvardžių rašybą originalo kalba, išsako pozicijas, kad w, q, ir x, raidžių rašyba asmens dokumentuose gali pakenkti lietuvių kalbos raidai. Apleliuojama ir į lietuvių bendruomenę Lenkijoje, kuri turi teisę rašyti pavardes lietuvių kalba, bet negali pasinaudoti, nes nėra techninių galimybių užrašyti lietuviškus vardus ir pavardes. Daug rašoma ir apie naująją Lenkijos ministrę pirmininkę, spėjama, kokias pasekmes jos atėjimas į šį postą turės Lietuvos ir Lenkijos tolimesniems santykiams. Cituojamas ir Lenkijos dienraščio vyriausiasis redaktorius, kuris LRT laidoje teigė, kad lenkų padėtis Lietuvoje lyginant su kitomis šalimis (Ukraina, Rusija, Baltarusija) yra geresnė, bet tai nereiškia, kad ji negali būti dar geresnė. Taip pat jis skirsto lenkus Lietuvoje į Lietuvos lenkus ir sovietinius lenkus, kuriems įtaką daro ne Varšuva, o Maskva. Vertinant LLRA lyderio veiklą, sakoma, kad abejose pusėse yra ekstremizmo ir politikų suinteresuotų konfliktu, o tai labai paranku Kremliaus ideologo A. Dugino politikai.

Spaudoje apeliuojama ir į tai, kad Lietuvos lenkai – „penktoji kolona“. Pavyzdžiui, pateikiamas politikos mokslų atstovės atsakymas į klausimą, ar Lietuvos lenkai netampa „penktąja kolona“, kad tokios grėsmės yra, tačiau išsakomas gailėstis, kad LLRA lyderis vienas atstovauja lenkų mažumą, reprezentuoja ir lenkus ir rusus, o tai daro poveikį lenkams, neigiamai vertinantiems lietuvius, mažiau išsilavinusiems, vyresniems žmonėms, o dėl alternatyvos trūkumų jaunimas taip pat neretai balsuoja už šią partiją ir jos lyderį.

„Pavardžių ir vardų rašymas originalo kalba“

Kalbama apie Valstybinės kalbos įstatymo nuostatas, reglamentuojančias pavardžių rašymą originalo kalba, jo svarstymą ir Valstybinės lietuvių kalbos komisijos siūlymus įstatyme įteisinti Lietuvos piliečių pavardžių rašymą nelietuviškais lotyniško pagrindo rašmenimis, jeigu yra pripažįstamas šaltinis, o taip pat, kad raidės – q, w ir x galėtų būti rašomos tik Lietuvos piliečių, susituokusių su užsieniečiais ir tokių sutuoktinių vaikų, bei Lietuvos pilietybę įgijusių užsieniečių.

Ištransliuojami argumentai ir už įstatymo priėmimą ir prieš jį. Įstatymo šalininkai (pvz. Užsienio reikalų ministras) teigia, kad palaiko nuomonę, jog asmenvardžius originalo kalba tapatybės dokumentuose, įtraukiant ir lotyniško alfabeto raides „q, w ir x, būtų leista rašyti ne tik susituokusiems su užsieniečiais, bet ir kitiems Lietuvos piliečiams. Jo manymu, negalima išskirti žmonių, o Lietuvių kalbos komisija neturėtų svarstyti šio klausimo, nes tai politikų sprendimas. Pateikiama politologo nuomonė apie tai, kad Lietuvoje šie klausimai ir jų svarstymas pernelyg supriešinti – lenkų politikams būdinga tokiais nesutarimais vilioti savo rinkėją, o centro dešinės partijoms – telkti šalininkus. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos išaiškinimas vadinamas nacionalistiniu ir paremtas antilenkiškomis nuostatomis.

Kritikai sako, kad priėmus svarstomą įstatymą būtų sumenkintas konstitucinis valstybinės lietuvių kalbos statusas, gali kilti keblumų skaitant nelietuviškas pavardes.

Taip pat viešinama ir lenkų politinės partijos komentarai. LLRA po Valstybinės lietuvių kalbos komisijos išaiškinimo teigė, kad tiems, kurie nori kad pavardė būtų rašoma originalo kalba tokiu būdu reiks atsisakyti Lietuvos pilietybės, o jie toliau sieksiantys, kad originalo kalba pavardė būtų rašoma pagrindiniame puslapyje. Taip pat straipsnyje, rašoma, kad Lietuvos lenkų politikai ir juos remianti Varšuva ne kartą ragino Lietuvą leisti dokumentuose rašyti lenkiškas pavardes naudojant lenkišką abėcėlę, pavyzdžiui, raidę „w“. Aptariama ir Europos žmogaus teisių fondo ataskaita apie žmogaus teisių įgyvendinimą Lietuvoje, kurioje buvo paskaičiuota, kiek asmenų pakeis vardus pasuose nelietuviškais rašmenimis, taip pat teigiama, kad tautinių mažumų padėtis Lietuvoje negerėja, nėra išspręstas teisinis tam tikrų klausimų reglamentavimas.

„Tiesioginiai Vilniaus mero rinkimai“

Rašoma apie LLRA lyderio dalyvavimą Vilniaus mero rinkimuose. Pateikiami politikų ir politologų komentarai apie tai, kad jis turi šansų laimėti, o antrajame mero rinkimų ture laimės kandidatas, kuris turi užsitikrinęs tautinių mažumų paramą. Taip pat pateikiami V. Tomaševskio atsakymai į klausimus radijo stoties „Znad Wilii“ laidoje prieš rinkimus apie „žaliųjų žmogeliukų“ scenarijaus Lietuvoje tikėtinumą, į ką jis atsakė, kad jei laimės liberalai, tai bus „žydrieji žmogeliukai“. Taip pat viešinamas Prezidentės pasisakymas iš kurio galima suprasti, kad ji neremia LLRA lyderio, kurį netiesiogiai įvardino, kaip „Kremliaus Lietuvoje atstovaujantį kandidatą“ į mero postą.

„Savivaldybių rinkimai“

Straipsniuose rašoma apie LLRA partijos dalyvavimą 2015 m. savivaldybių rinkimuose. Vienuose – rašoma apie tai, kad Vyriausioji rinkimų komisija sprendžia klausimą, ar Vilniaus ir Šalčininkų rajonų savivaldybėse LLRA koalicija su „Rusų aljansu“ galėjo būti registruota pavadinime naudojant V. Tomaševskio pavardę. Rašoma ir apie pastebėtą masinį persiregistravimą Šalčininkuose, Vilniaus ir Alytaus rajonuose prieš savivaldybių rinkimus, kuris Prezidentės buvo pavadintas, kaip organizuotas manipuliacijos požymis. Rašoma ir apie tai, kad Vilniaus rajono taryba dėl padidėjusio gyventojų skaičiaus galės turėti keturiais politikais daugiau – t.y. 31 tarybos narį, kas yra pravartu LLRA, laiminčiai daugumą šio rajono taryboje. Taip pat rašoma apie LLRA lyderio atsisakymą komentuoti ir įvertinti Lenkijos poziciją Rusijos atžvilgiu per surengtą spaudos konferenciją.

„LLRA atstovų užimami postai Seime ir Vyriausybėje“

Rašoma apie politinės partijos LLRA ir jos narių užimamus postus Seime ir Vyriausybėje.

„Dvikalbiai gatvių užrašai“

Rašoma apie lenkiškų lentelių nukabinimą Šalčininkuose. Pateikiamos ir pritariančios dvikalbiams užrašams pozicijos (interviu su kultūros antropologu, kuris sako, kad tarpukariu Kaune buvo pakabintos trikalbės lentelės, tačiau lietuviai dėl šio nenutautėjo, o netgi anaipol tai padėjo lietuvybei; pabrėžiama, kad lietuvis yra ne tas, kuris kalba lietuviškai, bet ir tas, kuris įsipareigoja šiai žemei). Rašoma ir apie naują iškeltą antstolių bylą dėl dvikalbių užrašų nukabinimo naujai paskirtam Šalčininkų raj. administracijos direktoriui, kuriam teismas sušvelnino baudą.

Taip pat rašoma apie Vilniaus raj. valdžios prašymą išsiaiškinti, kas turi pasirūpinti dvikalbių lentelių pašalinimu, o taip pat, ką darytu su dvikalbiais užrašais ant privačių namų.

„Tautinių mažumų įstatymas“

Rašoma apie tautinių mažumų įstatymų projektų svarstymus ir su jais susijusius politikų, LLRA atstovų komentarus. Dažniausiai Tautinių mažumų įstatymo priėmimas yra matomas tik kaip lenkų etninės grupės ir ją atstovaujančios politinės partijos reikalavimas. Pavyzdžiui, cituojama Seimo pirmininkės nuomonė apie tai, kad Tautinių mažumų įstatymas nėra prioritetas, nes klausimus kelia tik viena etninė grupė, taip pat primenama apie LLRA lyderio Georgijaus juostelės dėvėjimą, kurį ji vadina nesantaikos tarp lenkų ir lietuvių kurstymu. Rašoma apie LLRA frakcijos narių įregistruotą naują Tautinių mažumų įstatymo variantą, kuris įteisintų platų tautinės mažumos kalbos oficialų vartojimą, dvikalbes lenteles, taip pat tai, kad paramą tautinėms bendrijoms skirtų ne tik valstybė, bet ir savivaldybės. Rašoma, kad premjero sudarytoje darbo grupėje nepavyko rasti kompromiso dėl Kultūros ministerijoje rengto Tautinių mažumų įstatymo projekto, nes nenorima leisti vietovėse, kur tautinių mažumų atstovai sudaro ne mažiau, kaip 25 proc. gyventojų rašyti dvikalbius užrašus. LLRA atstovai straipsnyje sako nesuprantantys, kodėl dvikalbės lentelės ir platesnis oficialus tautinės mažumos kalbos vartojimas keltų grėsmę šalies vientisumui ir valstybinei kalbai.

„Nesantaikos kurstymas“

Šioje tematikoje pranešama apie įvairius veiksmus, kurie kursto nesantaiką. Pavyzdžiui, rašoma apie tautininkų organizuojamas eitynes su deglais minint Vilniaus atgavimo 75-ąsias metines. Ši

minėjamą komentuojantis istorikas sako, kad nežiūrint į įvykio istorinį reikšmingumą, tokios eitynės su deglais tiek Lietuvoje, tiek Europoje kelia blogas asociacijas, nes tai nacistinio sąjūdžio atributai.

„Opozicija LLRA“

Šiuose straipsniuose pateikiami komentarai arba nuomonės, kurios yra priešiškos LLRA ir jos lyderiui, politinei šios partijos programai. Pavyzdžiui, viename straipsnyje sakoma, kad Šalčininkų bendruomenės integravimui valstybė neskiria jokio dėmesio, o paramą iš užsienio gauti lengviau, nei iš vietos valdžios; apie prorusiškų pažiūrų gyventojus, apie jaunimo pavyzdiniu lyderiu laikomą Rusijos Prezidentą; apie politikų lengva ranka Vilniaus raj. „atidavimą“ LLRA; apie tai, kad tautos teisė naudoti gimtąją kalbą tapo politinių rietenų įrankiu. Kitame straipsnyje sakoma, kad LLRA neatstovauja Lietuvos lenkams, bet anaip tol – jiems kenkia, nes plinta antilenkiškos nuotaikos, o Lietuva yra vienintelė regiono valstybė, kur egzistuoja etniniu pagrindu sukurtos partijos; taip pat, kad Vilniaus raj. nedaroma nieko, tik keliamos provokacijos, skundžiamasi ir tokiu būdu kraunamas politinis kapitalas LLRA, kuri yra – ne partija, o šeimininė grupė.

„Švietimo reforma“

Kalbama apie LLRA tikslą išsaugoti tautinių mažumų mokyklas. Straipsniuose pateikiamos LLRA lyderio ir atstovų, rusų politinės partijos ir organizacijų atstovų bei Vilniaus savivaldybės atstovų pozicijos dėl tautinių mokyklų išsaugojimo. Pavyzdžiui, kalbamasi su LLRA frakcijos seniūne kuri sako, kad pokalbyje su švietimo ir mokslo ministre buvo pripažintos tam tikros diskriminacinės apraiškos, kalbant apie tokių pačių mokyklų lietuvių kalba neuždarymą. Teigiama, kad streikus organizuoja ne LLRA, o organizaciniai streiko komitetai, tėvų forumai, kurie yra visuomeninės organizacijos, jungiančios tėvus, mokytojus ir mokinius.

Rašoma ir apie mitingą Vilniuje, kur buvo išplatinta peticija „Dėl tautinių mažumų mokyklose besimokančių vaikų diskriminacijos“. „Lietuvos rusų sąjungos“ narė spaudoje sako neremianti tokių priekaištų ir ją stebina, kodėl per keturis metus, kai LLRA buvo valdančioje koalicijoje, nebuvo išspręstas šis klausimas. Rašoma ir apie Vilniaus mero ir vicemero apsilankymą sostinės lenkiškose mokyklose, norint išgirsti vertinimus apie vykstančią mokyklų reorganizaciją. Mero požiūriu reikia greičiau vykdyti reformą, užtikrinant kokybišką išsilavinimą. Išsakytos ir dviejų lenkiškų mokyklų direktorių nuomonės: viena – už mokyklų reorganizaciją, kita – prieš.

Rašoma apie lenkų mokyklų tėvų forumo atstovų įteiktą peticiją Vyriausybės atstovams, kurioje reikalaujama stabdyti „buldozerinę“ švietimo reformą. Rusijos tėvynainių koordinacinės tarybos vicepirmininkė sako, kad rusų bendruomenė neprisijungia prie tokių reikalavimų ir, jos nuomone, dėl stringančios švietimo reformos Vilniaus krašte atsakinga LLRA turinti daugumą savivaldybėse. Politologų nuomone, tokie mitingai – manipuliacija lenkų mažuma ir rinkiminis triukas, tačiau patys kraštutinių pažiūrų lietuviai taip pat prisideda prie lenkų mažumos demonizavimo.

„Istorinė atmintis“

Rašoma apie istorines asmenybes (L. Želigovskis) ir bendrą Lenkijos-Lietuvos istoriją, bei Vilniaus krašto prisijungimą prie Lenkijos. Klausinama, ar Lenkija turėtų atsipašyti Lietuvos už Vilniaus prisijungimą? Manoma, kad tai tik sukeltų bereikalingą visuomenės nepasitenkinimą. Pavyzdžiui, straipsnyje pavadinimu „Geriausio kaimynai pasisavino Lietuvos didvyri“ – rašoma apie Lenkijos Užsienio reikalų ministerijos sukurtą pristatomąjį filmą užsieniui, kurio pagrindinis herojus – Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas Didysis. Klausinama, ar tai reiškia, kad kaimynai nori

nusavinti Lietuvos didįjį kunigaikštį? Istorikai komentuoja, kad tai nėra istorinių faktų iškraipymas, nes Vytautas pristatomas kaip pagrindinė Žalgirio mūšio asmenybė. Kitame straipsnyje cituojamas atviras laiškas Lietuvos bažnyčios hierarchams, kuriame piktinamasi nederamu elgesiu per mišias lenkų kalba – istorijos faktų iškraipimą, koneveikimą, kad vaikai eina į lietuvių mokyklas. Vilniaus arkivyskupijos komunikacijos koordinatorė į tai atsako, kad savo tautos branginimą turi lydėti ir pagarba kitoms tautoms.

„V. Tomaševskio asmenybė ir veikla“

Rašoma apie LLRA lyderį, jo tariamą prorusiškumą ir šios partijos užimamas dominuojančias pozicijas Šalčininkų raj. Pavyzdžiui, rašoma apie protestą Vilniuje prie Rusijos ambasados prieš Rusijos vykdomo Rytų Ukrainos separatistų rėmimą ginklais. Sakoma, kad į renginį neatvyko LLRA lyderis, nors ir buvo kviestas. Todėl klausiama, kam jis atstovauja, apeliuojama į jo prorusiškumą. Kitame straipsnyje rašoma apie LLRA Vilniaus raj. teikiamą sprendimo projektą, kuriuo LLRA lyderiui siūloma suteikti Vilniaus rajono garbės piliečio vardą. Straipsnio pabaigoje rašoma apie tai, kad LLRA po savivaldos rinkimų „tradiciškai išlaiko vienvaldę Vilniaus rajono kontrolę“, taip pat rašoma, kad „V. Tomaševskis vos nepateikė sensacijos Vilniaus miesto mero rinkimuose, kai pirmajame ture ilgai laikėsi antroje vietoje“.

„Provokacijos“

Straipsniuose rašoma apie Seimo TS-LKD frakcijos nario kreipimąsi į generalinę prokuratūrą ištirti, kas socialiniame tinkle sukūrė puslapį „Wilenska Republika Ludowa“. Akcentuojama, kad taip pažeidžiamos Lietuvos konstitucinės vertybės – Respublikos suverenumas ir teritorinis integralumas, nors pasak cituojamo Seimo nario – tai akivaizdus Rusijos specialiųjų tarnybų braižas.

LLRA atstovas atsakydamas į keliamus kaltinimus spaudoje komentuoja, jog tikisi, kad Lietuvoje blaiviai mąstantys žmonės neabejoja, kad lenkai ir rusai yra lojalūs Lietuvos piliečiai.

„Rusijos karinė grėsmė“

Šiuose straipsniuose lenkai ir Pietryčių Lietuvos regionas yra siejamas su karo Lietuvai grėsme. Spausdinamas Gynybos politikos apžvalgininko komentaras LRT televizijos studijoje, kad hibridinės grėsmės sietinos su tam tikrais regionais, kur gyvena labiau izoliuotos tautinės mažumos, kurios yra labiau paveikios išorinei propagandai ir yra socialiai ir ekonomiškai atitrūkusios nuo visos šalies lygio.

Taip pat rašoma apie Prezidentės raginimą kurti specialią programą Rytų Lietuvai; apie tai, kad tokia programa veikė ir po nepriklausomybės, sakoma, kad šis regionas – geopolitiškai yra labai jautrus ir į jį investuos kiti, jei mes patys to nedarysime. Taip pat teigiama apie V. Tomaševskio prorusiškumą, nes jis dalyvauja Kremliaus organizuojamuose renginiuose, o savo rinkėjus mobilizuoja gąsdindamas dėl grėšiančios lenkų asimiliacijos. Sakoma, kad politikai turi suvokti tautinių mažumų klausimo svarbą valstybei.

„Kita“

Čia taip pat dažniausiai kalbama apie lenkus, gyvenančius Didžiojoje Riešėje bei Šalčininkų raj., kurie neiškėlė Lietuvos vėliavos per valstybinę Lietuvos šventę. Pavyzdžiui, rašoma apie Vilniaus raj. apylinkės teismo išnagrinėtą administracinio teisės pažeidimo bylą, buvusiai Vilniaus raj.

savivaldybės tarybos narei, kuri Didžiojoje Riešėje nepakėlė vėliavos; rašoma, kad dėl Lietuvos vėliavos neiškėlimo per valstybinę šventę pažeidimas buvo surašytas M. Cytackiui. Pateikiami ir buvusio teisingumo ministro komentarai, kad privačių vėliavų kėlimą sunku prižiūrėti ir tai turėtų būti traktuojamas tik kaip pilietiškumo aktas. Taip pat rašoma apie buvusios energetikos viceministrės, LLRA atstovės sutuoktinį, Lenkijos pilietį, dirbantį Vilniaus raj. savivaldybėje, kuris kreipėsi į Europos Komisiją dėl jam skirtų baudų už atsisakymą laikyti lietuvių kalbos egzaminą. Taip pat rašoma, kad Vilniaus raj. savivaldybės informaciją už 150 tūkst. litų toliau viešins LLRA narių valdomas laikraštis, kadangi jis vienintelis dalyvavo konkurse. Pateikiamas „Transparency International“ Lietuvos skyriaus vadovo komentaras apie tai, kad šis konkursas rizikingas korupcijos prasme, nes nebuvo konkurencijos.

Taip pat rašoma kad Vilniaus raj. autobusų parko naujo maršruto autobusuose atsirado dvikalbiai užrašai, o Valstybinė lietuvių kalbos komisija neturi galimybių taikyti jokių užkardančių priemonių. Pateikiami ir Mykolo Romerio universitete atlikto tyrimo apie Lietuvos lenkų identitetą, duomenys, pasak kurių lenkai savo santykius su lietuviais laiko vidutiniais, blogiausiai juos vertina gyvenantys Vilniaus mieste, geriausiai – Šalčininkų rajone.

Žydų etninė grupė

„Holokaustas ir antisemitizmas“

Šioje tematikoje kalbama apie žydų istoriją Lietuvoje, patirtą, holokaustą, plintantį antisemitizmą pasaulyje ir padėtį Lietuvoje; kalbama su pačiais žydais, išgyvenusiais holokaustą. Straipsniai labai pozityvūs, neužgaulūs, paremti ekspertų, pačių žydų, žydų bendruomenės atstovų nuomone.

Pavyzdžiui, kalbinama Lietuvoje nacių ir sovietų represijas išgyvenusią moteris, kuri Antrojo pasaulinio karo pabaigos minėjimo proga, teigia, maniusi, kad visi istoriniai baisumai pasiliko XX a., tačiau dabar stebinti panašius reiškinius, „Islamo valstybės“ stiprėjimą, radikaliojo dešiniojo ekstremizmo pakilimą Europoje.

Straipsnyje rašoma ir apie LRT televizijos laidą, kurioje klausama, ar galėjo Prezidento A. Smetonos sūnėnas dalyvauti žydų žudynėse? Sakoma, kad negalime daryti vienareikšmiškų išvadų, neišnagrinėję visų istorinių dokumentų, taip pat manoma, kad tokie tyrimai iš dalies gali diskredituoti Lietuvos partizaninį judėjimą. Rašoma apie Lietuvoje besilankantį specialųjį JAV pasiuntinį kovai su antisemitizmu, kuris susitiko su Lietuvos žydų bendruomenės vykdomos tolerancijos kampanijos „Beigelių krautuvėlė“ komanda. Žydų bendruomenės pirmininkė komentuoja, kad žydai Lietuvoje nesijaučia diskriminuojami, todėl ir neturės skundų svečiui. Svečias teigia, kad XXI a. antisemitizmas išaugo, o ekonominei krizei Europoje įsibėgėjus, atpirkimo ožiais vėl tampa žydai ir mano, kad su antisemitizmu kovoti reikia pasitelkti švietimą ir religinį bendradarbiavimą. Rašoma ir apie projektą „Panerių lopšinė“, kuris suteikia galimybę dienai prisiliesti prie žydų kultūros ir kuris Europos komisijos yra pateikiamas, kaip vienas sėkmingiausių finansuotų pavyzdžių. Taip pat rašoma apie LRT laidoje nuskambėjusius teiginius apie Aušvicą, kaip Lietuvos holokausto istorijoje labai svarbią vietą, kur kentė beveik du tūkstančiai Lietuvos moterų ir vaikų. Taip pat, rašoma, kad beveik 100 žydų gelbėtojų paskirtos antrojo laipsnio pensijos. Rašoma apie Holokausto atminimo dieną ir apie tradicinį Gyvųjų maršą – kelionę į Panerius, kur nužudyta 70 tūkst. Lietuvos žydų, taip pat apie Vilniaus rotušės aikštėje rengiamą

akcija, kai 700 jaunuolių dėvėdami kipas keliolikai minučių sustos į gyvą Dovydo žvaigždę ir bus dainuojama žydiška psalmė.

„Žydų kapinės“

Šioje tematikoje rašoma apie Lietuvos žydų kapines, kasinėjimus, susijusius su žydų palaikais, jų perlaidojimą, kapinių tvarkymą. Pavyzdžiui, rašoma apie archeologą, kasinėjusį senąsias žydų kapines Vilniaus centre prieš statant „Karaliaus Mindaugo apartamentus“, nustatant senųjų žydų kapinių ribas.

Taip pat rašoma apie Biržuose esančias žydų kapines, kuriose baigė darbuotis savanorių grupė, perskaičiusi 1400 antkapių užrašų hebrajų kalba. Šie užrašai bus įtraukti į rengiamą monografiją apie Biržų krašto žydus. Išreiškiamas Lietuvos žydų bendruomenės nerimas, kad teritorijoje, kurioje ketinama statyti Kauno klinikų automobilių stovėjimo aikštelę, gali būti palaidoti netoliese esančiame VII Kauno tvirtovės forte nužudytų žydų palaikai; apie uždelstą VII forte rastų žydų palaikų perlaidojimą, kurie guli sukrauti šiukšlių maišuose. Rašoma, kad Kauno žydų religinės bendruomenės vadovas ir pati bendruomenė šokiruota, kadangi palaikai guli jau nuo 2012 metų, kai buvo tvarkoma forto teritorija ir jau vėliau rašoma, kad palaikai perlaidoti pagal griežtas judėjų tradicijas. Taip pat rašoma, kad žydų bendruomenė neprieštaruoja Sporto rūmų rekonstrukcijai, išreikšta pozicija, kad būtų rodoma derama pagarba po kompleksu esantiems žydų palaikams. Minimasi ir Olandų gatvėje rastos transformatorinės, pastatytos iš žydų antkapių, atvejis. Pateikiami ir kiti Vilniaus architektūros objektai, pastatyti iš evangelikų liuteronų, žydų antkapių liekanų.

„Izraelio ambasados Lietuvoje įsteigimas“

Rašoma apie Lietuvoje įsteigtą Izraelio ambasadą ir naująjį Izraelio ambasadorių. Interviu su ambasadoriumi, aiškinamasi kodėl Izraelis nepasmerkė Krymo aneksijos, taip pat apie žydų paveldą Lietuvoje. Ambasadoriaus nuomone, Lietuvos Vyriausybė daro daug išsaugant nužudytų per Antrąjį pasaulinį karą žydų atmintį ir palaiko vaisingą dialogą su Lietuvos žydų bendruomene. Taip pat, sakoma, kad Lietuva yra kertinis akmuo žydų pavelde dėl iš čia kilusių daugybę didžiųjų žydų mąstytojų.

„Kovo 11-osios eitynės Vilniuje ir Vasario 16-osios eitybės Kaune“

Rašoma apie tautininkų organizuojamas eitynes kovo 11 d. proga Gedimino prospektu, taip pat apie Kaune rengiamas eitynes vasario 16 d. proga. Tautininkai spaudoje teigia neatsisakysiantys šūkio „Lietuva – lietuviams, lietuviai – Lietuvai“. Pateikiamas ir S. Vyzentalio centro pareiškimas Vilniaus merui, kuriame raginama uždrausti eitynes, nes ten žygiuoja neonaciai ir ultranacionalistai, taip pat prašoma ir Kauno miesto mero neduoti leidimo eitynėms, nes eitynėse rodomas J. Ambrazevičiaus, kuris bendradarbiavo su naciais, nužudžiusiais Kauno žydus, atvaizdas.

„Ritualinis gyvulių skerdimas“

Rašoma, kad Seimas įteisino ritualinį gyvulių skerdimą, kuris kaip tikisi ūkininkai, leis gyvulių mėsą parduoti musulmonų šalims. Lietuvos žydų bendruomenė spaudoje pasveikino tokį sprendimą, nes, manoma, jis svarbus ne tik Lietuvoje gyvenantiems žydams, bet ir Lietuvą atvykstantiems svečiams ir taip pat Lietuvos ekonomikai. Manoma, kad taip atsivers rinkos ne tik Izraelyje, bet ir kitose Europos šalyse. Tačiau spaudoje diskutuojama, ar toks skerdimas būdas yra humaniškas, nes gyvūnai skerdziami jų neapsvaiginus.

„Kita“

Tematikoje tiesiog aprašomi tam tikri įvykiai, susiję su žydų etnine grupe (žydų mokyklos rekonstrukcija Vilniuje, paminklo žydų tautybės pramoninkui Šiauliuose C. Frenkeliui priešais jo paties įkurtą „Elnio“ fabriką, atidengimas). Publikuojamame interviu su T. Venclova, teigiama, kad žydų klausimu reikia pripažinti, kad buvome ne tik aukos bet ir budeliai; LRT televizijos laidoje klausama, kada Lietuvoje buvo siekta žydus padaryti laimingus? Istorikė komentuoja, kad vienareikšmiško atsakymo nėra, nes reikia įvertinti istorinį periodą apie kurį kalbama ir kad visais laikais žydai vienokia ar kitokia forma buvo stumiami iš visuomenės, buvo abipusis nepasitikėjimas vieni kitais, nežiūrint į tai, kad buvo tam tikri negilūs ryšiai, bet mišrių santuokų nebuvo.

Rašoma apie Panevėžio miesto taryboje vieno politiko per posėdį mestus kaltinimus žydams, dėl neva Panevėžyje jau įamžinto vieną lietuvių skundusį ir prie jų tremties prisidėjusį žydo. Kaltinimas buvo mestas svarstant žydų bendruomenės prašymu iškeltą klausimą įamžinti šimtmetį veikiančią „Joint“ labdaros fondą.

Apibendrinimai ir išvados

Žiniasklaidos kokybinio turinio tyrimo (delfi.lt (rubrikos „Lietuvoje“, „Nuomonių ringas“ „Lietuvos pjūvis“ ir „Politikos akimis“), ir „Lietuvos rytas“ bei jo priedų „Sostinė“ ir „Laikinoji sostinė“), laikotarpiu nuo 2014 m. liepos – 2015 m. birželio mėnesio, duomenimis, daugiausia rašoma apie rusų etninę grupę (199 straipsniai), šiek tiek mažiau apie lenkų (164 straipsniai) ir mažiausiai apie žydų etninę grupę (59 straipsniai).

Žemiau pateikiami apibendrinimai apie tyrimo metu nustatytą vyraujančią tematiką, straipsnių šaltinius ir turinio ypatumus (pasikartojančius vaizdinius, nuomones, keliamas problemas). Tyrinėjant viešąjį diskursą (žiniasklaidos tekstus) ne tik apie etnines, bet ir kitas mažumų grupes labai svarbu atkreipti dėmesį į straipsnių šaltinius, diskurso apie šias grupes formuotojus, nes žiniasklaidos pranešimai – yra svarbus veiksnys formuojant visuomenės nuostatas apie šias grupes. Kaip rodo ankstesni žiniasklaidos tyrimai, dažniausiai diskursą ir nuomones apie etnines mažumas ir tarptautinius santykius formuoja daugumos, bet ne mažumos, atstovai, pateikdami šališką informaciją ir įsprausdami tautines mažumas į „dirbtinai“ sukonstruotas tematikos rėmus (Beresnevičiūtė, Frėjutė-Rakauskienė 2006; Frėjutė-Rakauskienė 2009; Beresnevičiūtė 2010).

Atlikto tyrimo rezultatai lyginami su anksčiau atlikto kokybinio spaudos turinio tyrimo¹ duomenimis. Šio tyrimo metu buvo analizuoti populiariausių interneto dienraščių (delfi.lt; 15 min.lt; lrytas.lt; balsas.lt; alfa.lt.) straipsniai, paskelbti 2014 sausio 1 d. – 2014 m. birželio 30 d.

Žiniasklaidoje vyraujančių temų, rašant apie etnines grupes, apžvalga

Atlikto tyrimo duomenys rodo, kad kaip ir ankstesniais metais, su rusų ir lenkų etninėmis grupėmis siejamos temos yra dažnai politizuojamos, o vietos įvykių aptarimas neretai perauga į tarptautinių Lietuvos–Rusijos ar Lietuvos–Lenkijos santykių aprašymą (Frėjutė-Rakauskienė 2015). Žydų etninė grupė, kaip ir ankstesniais metais, dažniausiai minima aptariant holokaustą ir antisemitizmo apraiškas, tačiau daugiau dėmesio skirta ir aktualiems įvykiams – Izraelio ambasados atidarymui Lietuvoje ir Lietuvos mėsos pramonės siekiui plėstis į Artimųjų Rytų šalių rinkas.

Rusų etninė grupė Lietuvos žiniasklaidos straipsniuose dažniausiai yra minima Rusijos valstybės naudojamos *minkštosios galios* (propagandos) kontekste. Dvi populiariausios temos, kuriose minimi Lietuvoje gyvenantys rusai – tai Rusijos valstybės naudojamos *minkštosios galios* priemonės siekiant daryti poveikį Lietuvoje gyvenantiems rusams ir rusakalbiams (įvardijamiems kaip *tėvynainiai*) ir straipsniai, aptariantys Rusijos televizijos kanalų (*NTV Mir Lietuva* ir *RTR Planeta*) transliacijų draudimą Lietuvoje. Kitos temos, kuriose kalbama apie Lietuvoje gyvenančius rusus, taip pat vienaip ar kitaip paliečia propagandos temą – tiek kalbant apie moksleivių vykimą į Rusijos

¹ Lietuvos žiniasklaidos turinio tyrimas "Etninių grupių, imigrantų ir LGBT žmonių reprezentacija Lietuvos interneto dienraščiuose". Tyrimas atliktas Lietuvos Žmogaus teisių centro užsakymu ir finansuotas Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo NVO programos Lietuvoje.

sukarintas mokyklas, tiek apie atlikėjų iš Rusijos koncertus, tiek apie Visuomenės informavimo įstatymo pataisas.

Rusai, gyvenantys Lietuvoje, neretai sutapatunami su Rusijos valstybės keliama geopolitine grėsme. Rusų tautybės asmenys dažnai yra minimi aptariant Antrojo pasaulinio karo įvykius ir Lietuvos okupaciją, nesutarimus dėl Gegužės 9-osios šventės minėjimo. Rusų etninė grupė su agresyvia ekspansine politika siejama ne tik aptariant istorinius įvykius, bet ir analizuojant dabartinę geopolitinę situaciją. Diskutuojant apie Rusijos keliamą karinę grėsmę Lietuvai (ir kitoms Baltijos šalims), Baltijos šalyse gyvenantys rusų tautybės asmenys yra įvardijami kaip galimas pretekstas Rusijai įsikišti į šalių vidaus reikalus (dėl tautinių mažumų teisių pažeidimų ir pan.). Rusų etninės grupės kaip grėsmės Lietuvos valstybingumui pristatymas sustiprinamas ir aptariant Valstybės saugumo departamento parengtą pažymą apie Lietuvos valstybei kylančias grėsmes.

Lenkų etninė grupė, kaip ir ankstesniais metais, žiniasklaidoje dažniausiai yra pristatoma kalbant apie politinės partijos *Lietuvos lenkų rinkimų akcijos* (LLRA) lyderio ir partijos narių politinę veiklą. 2015 m. populiariausia tema, kurioje buvo minima lenkų etninė grupė, – tai konfliktas tarp LR Ministro Pirmininko ir LLRA deleguotos energetikos viceministrės (tai yra, viceministrės atsisakymas atsistatydinti kartu su visu ministrų kabinetu). Lenkų etninė grupė buvo minima ir aptariant LLRA partijos narių užimamus politinius postus, partijos lyderio dalyvavimą Vilniaus miesto mero rinkimuose.

Kita populiari tema, kurioje minima lenkų tautinė mažuma – tai blogėjantys tarpvalstybiniai Lietuvos ir Lenkijos santykiai bei (ne)vykdomos tautinių mažumų politikos įtaka šiems tarpvalstybiniams santykiams. Lenkų tautinė mažuma dažnai minima aptariant tautinių mažumų politikos įgyvendinimą Lietuvoje – tautinių mažumų įstatymo projekto rengimą, vietovardžių rašybą dviem kalbomis (dvikalbes lenteles Šalčininkų rajone) ir asmenvardžių rašybą originalo kalba asmens dokumentuos.

Žydų etninė grupė žiniasklaidos tekstuose yra minima rečiau nei rusų ar lenkų etninės grupės. Kaip ir ankstesniais metais, žydų tautybės asmenys dažniausiai minimi straipsniuose apie antisemitizmą ir holokaustą. Daug dėmesio taip pat skiriama žydų kapinių sutvarkymui, palaikų perlaidojimui. 2015 m. žydų etninė grupė buvo minima ir aptariant aktualius įvykius – Izraelio ambasados atidarymą Lietuvoje ir Lietuvos mėsos pramonės siekį plėstis į Artimųjų Rytų šalių rinkas (įteisinant šalyje ritualinį gyvulių skerdimą).

Pagrindiniai šaltiniai ir nuomonės apie pasirinktas tautines grupes formuotojai

Išanalizavus pagrindinius straipsnių šaltinius, matyti, kad kaip ir ankstesnių tyrimų metu, visose temose apie tiriamas etnines grupes vyrauja valstybinių institucijų atstovų, politikų išsakomi argumentai ir retorika. Mažai pateikiamos pačių lenkų, rusų arba žydų nuomonės, dažniausiai pateikiant šių grupių bendruomenių, juos atstovaujančių politinių partijų („Rusų aljanso“, „Lietuvos rusų sąjungos“, „Lietuvos lenkų rinkimų akcijos“ (LLRA) ar nevyriausybinių organizacijų ir jų lyderių pozicijas.

Straipsniuose apie rusus daugiausia cituojami aukšti valstybės pareigūnai (Prezidentė, Ministras Pirmininkas), taip pat Krašto apsaugos, Užsienio reikalų ministerijų atstovai. Dažnai minimas ir Valstybės saugumo departamentas, cituojami Seimo nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas ir jos nariai, taip pat daug cituojami Lietuvos radijo ir televizijos komisijos pirmininkas ir jos nariai. Kaip ir ankstesniuose tyrimuose, pastebima tendencija, kad tautinių mažumų klausimais dažniau pasisako dešiniąją ideologiją atstovaujantys politikai. Straipsniuose dažnai cituojami politologai, istorikai, strateginės komunikacijos, informacinio karo ekspertai. Daug cituojami ir Rusijos užsienio reikalų ministerijos atstovai, Rusijos ambasados Lietuvoje atstovai.

Tematikoje apie lenkus didžioji dauguma cituojamų šaltinių yra valstybinių institucijų, savivaldybių atstovai ir politikai. Ankstesnio tyrimo duomenimis, beveik lygiavertė šaltinių dalis cituojamiems valstybės institucijų atstovams ir politikams, buvo lenkus atstovaujanti politinė partija LLRA lyderis ir jos nariai (Frėjutė-Rakauskienė 2015). 2015 m. LLRA politinės partijos atstovai straipsniuose buvo cituojami rečiau – tam įtakos galėjo turėti LLRA pasitraukimas iš valdančiosios koalicijos 2014 m.

Straipsniuose apie lenkų etninę grupę dažniausiai cituojami aukšti valstybės pareigūnai (Prezidentė, jos patarėjai, Ministras Pirmininkas, Seimo pirmininkė, vicepirmininkė, Vyriausybės kancleris), Vilniaus, Šalčininkų rajonų savivaldybės ir administracijos atstovai, įvairių ministerijų (Energetikos, Švietimo ir mokslo, Kultūros, Užsienio reikalų, Teisingumo, Žemės ūkio, Susisiekimo) atstovai. Labai dažnai cituojami LLRA nariai, politologai, taip pat, kaip ir ankščiau, cituojami ir aukšti Lenkijos pareigūnai, Lenkijos žiniasklaidos priemonės.

Tirto laikotarpio turinyje tematikoje apie žydus taip pat didžiausią dalį šaltinių sudaro cituojami valstybės pareigūnai (daugiausia cituojami Gyventojų genocido ir rezistencijos centro, Užsienio reikalų, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovai, taip pat Prezidentė, Ministras Pirmininkas). Maždaug du kartus rečiau nei valstybinių institucijų atstovai yra cituojamos žydus atstovaujanti organizacijos (žydų bendruomenių, religinės bendruomenės atstovai), taip pat patys žydai, išgyvenę holokaustą, nacių ir sovietų represijas. Dažnai cituojamas ir Izraelio ambasadorius Lietuvoje, S. Vyzentalio centro vadovas, Holokausto studijų centro Izraelyje ir kitų įvairių žydų paveldo išsaugojimo ir istorijos tyrimų centrų užsienyje, atstovai.

Tirto žiniasklaidos turinio ypatumai

Šio tyrimo metu fiksuojamas rusų ir lenkų etninių grupių kaip grėsmės valstybės saugumui vaizdavimas, buvo pastebimas ir ankstesnių metų žiniasklaidos tekstuose. Tariamoms kultūrinėms grėsmėms žiniasklaidos diskurse buvo konstruojamos dėl istorinės atminties (skirtingo Antrojo pasaulinio karo ir jo baigties traktavimo), taip pat dėl adaptacijos, daugiausia dėl valstybinės (lietuvių) kalbos išmokimo. Politinės grėsmės buvo įžvelgiamos dėl galimo rusų ir lenkų politinio ir pilietinio nelojalumo bei grėsmės nacionaliniam saugumui ir valstybės teritoriniam vientisumui. Didžiausia grėsmė valstybės saugumui buvo siejama su Rusijos Federacija, tačiau, Lietuvoje gyvenantys rusai neretai suvokiami, kaip „vidinė“ grėsmė, galinti tapti pretekstu Rusijos kariniams veiksams (Frėjutė-Rakauskienė 2015).

Lietuvoje gyvenantys rusai žiniasklaidoje aprašomi, kaip tariama grėsmė Lietuvos saugumui ir jos teritoriniam vientisumui ir jų viešai išsakyti skundai apie pažeidžiamas tautinių mažumų teises

dažnai matomi kaip pretekstas Rusijos karinei invazijai. Rusai arba rusiškai kalbantys asmenys (rusakalbiai) žiniasklaidoje dažniausiai vaizduojami kaip tiesioginiai Rusijos skleidžiamos propagandos vartotojai, palaikantys Rusijos politiką, Krymo aneksiją ir karinę agresiją Rytu Ukrainoje. Nekvestionuojama kokį poveikį Rusijos skleidžiama propaganda daro rusams, gyvenantiems Lietuvoje ir ar tai veikia jų pilietinį identitetą. Temose apie rusų tautinę grupę minimi mokyklose rusų kalba besimokantys moksleiviai, kurie taip pat vaizduojami kaip galima grėsmė Lietuvos valstybingumui (dėl verbavimo į Rusijos finansuojamas karines stovyklas). Dar viena grupė, sulaukianti daug dėmesio Lietuvos žiniasklaidoje ir vaizduojama kaip pilietiškai nelojaliausia ir palaikanti Rusijos politinį režimą, – tai sovietiniai karo veteranai.

Lietuvoje gyvenančių rusų kaip grėsmės Lietuvos valstybingumui vaizdinį žiniasklaidoje dažniausiai kuria tiek politikų, tiek dalies ekspertų komentarai, kuriuose teigiama, kad būtent rusų (ar rusakalbių) grupė yra labiausiai paveiki Rusijos valstybės propagandai. Šie teiginiai neretai grindžiami tuo, kad rusų etninėje grupėje (skirtingai nei lietuvių) yra dažniau žiūrimi Rusijos televizijos kanalai, rusų kalbos mokyklose dirbantys mokytojai savo išsilavinimą yra įgiję dar sovietinėje sistemoje. Vis tik, straipsniuose yra atspindėta ir kita nuomonė. Pavyzdžiui, cituojamas Lietuvos užsienio reikalų ministro pasisakymas, kuriame jis teigia, kad Rusijai bus sunku pasinaudoti Lietuvoje gyvenančia rusų mažuma, nes ji puikiai integruota ir lojali šaliai. Pateikiami ir kitų Baltijos valstybių (Estijos ministro pirmininko) pasisakymai, kad šiose šalyse gyvenantys Rusijos tėvynainiai nepaveikūs Rusijos provokacijoms. Mokslininkų, ekspertų komentaruose žiniasklaida ir politikai yra raginami nepriešinti visuomenės, nestiprinti nepasitikėjimo ir baimės atmosferos ir nepasiduoti stereotipiniam rusų etninės grupės vaizdavimui. Nors alternatyvūs balsai yra girdimi, vis tik rusų etninės grupės pristatymas išskirtinai tik *Rusijos propagandos* temoje neleidžia formuoti įvairiapusiškesnio, kompleksiškesnio Lietuvoje gyvenančių rusų vaizdinio.

Lenkų etninė grupė, nors ir rečiau, tačiau panašiai kaip rusų tautybės asmenys žiniasklaidoje yra vaizduojami kaip galima grėsmė Lietuvos saugumui ir jos teritoriniam vientisumui. Pabrėžiama, kad didelė dalis lenkų tautybės asmenų kalba rusiškai, vartoja Rusijos televizijos stočių produkciją. Lenkų etninė grupė itin dažnai minima aptariant politinės partijos *Lietuvos lenkų rinkimų akcijos* veiklą, kuri kritikuojama dėl prorusiškos pozicijos ir palankumo Kremliui vykdomai politikai. Partijos politinė veikla siekiant, kad Lietuvoje būtų priimtas Tautinių mažumų įstatymas, reglamentuoti dvikalbiai užrašai ir asmenvardžių rašyba originalo kalba, žiniasklaidoje neretai pateikiama kaip kelianti įtampas visuomenėje ir tokiu būdu „paranki“ Kremliui vykdomos politikos tikslams. Pietryčių Lietuvos regionas, kuriame gausiausiai gyvena lenkų etninė grupė, yra siejamas su karo grėsme dėl galimo didesnio poveikio užsienio valstybių propagandai.

Straipsniuose, kuriuose aptariama LLRA politinės partijos ir jos lyderio veikla, neretai išsakomi nepakantūs komentarai. Lietuvoje gyvenantys lenkai pristatomi kaip keliantys nepagrįstus reikalavimus, kaip nenorintys prisitaikyti, gerbti šalies įstatymus. Lenkų grupė neretai kaltinama, kad nevertina turimų teisių ir sąlygų (pvz., galimybės bendrojo ugdymo mokykloje mokytis lenkų kalba). LLRA politinio lyderio veikla pristatoma kaip kenkianti tarpvalstybiniam Lietuvos–Lenkijos santykiams, kaip grėsmė Lietuvos saugumui. Pateikiami ir mokslininkų komentarai (dažniausiai politologų) apie tai, kad Lietuvoje tautinių mažumų politikos klausimai ir jų svarstymas yra pernelyg supriešintas – lenkų politikams būdinga tokiais nesutarimais vilioti savo rinkėją, o centro dešinės partijoms – telkti šalininkus. Nors žiniasklaidos tyrimo metu buvo

fiksuojami straipsniai, kuriuose kritikuojamas LLRA sutapatinimas su visų lenkų interesais, lenkų grupės pristatymas dominuojančiose temose (*grėsmė valstybingumui, LLRA politinė veikla*), riboja išsamesnio, kompleksiškesnio lenkų grupės pristatymo galimybes.

Straipsniuose apie **žydų etninę grupę** daugiausia kalbama apie žydų istoriją Lietuvoje, patirtą holokaustą ir antisemitizmą šiuolaikinėje visuomenėje. Dauguma straipsnių yra labai pozityvūs, neužgaulūs, paremti ekspertų, pačių žydų, išgyvenusių holokaustą ir nacių bei sovietų represijas, žydų bendruomenės atstovų nuomone. Ankstesnio tyrimo duomenimis, taip pat, kaip ir šio, interneto dienraščių diskurse, žydų etninė grupė nėra konstruojama, kaip kelianti grėsmę, nėra išsakomos neigiamos nuomonės, stereotipinės nuostatos jų atžvilgiu. Priešingai, diskutuojama antisemitizmo, neapykantos paplitimo šiuolaikinėje visuomenėje, holokausto temomis. Taip pat rašyta ir apie kultūrinį žydų paveldą (sinagogas), bendros lietuvių ir žydų istorijos klausimais, apie žydų kapines ir valstybės turimą prisiimti rūpestį už jų išsaugojimą bei tvarkymą.

Pokyčiai lyginant su ankstesnių žiniasklaidos tyrimų rezultatais

Lyginant su ankstesnių periodų žiniasklaidos kokybinio turinio tyrimų duomenimis (pvz. Frėjutė-Rakauskienė 2009) galima pastebėti, kad žiniasklaidos diskursas labiausiai pakito rašant apie žydų etninę grupę. Pavyzdžiui, 2005–2007 m. atlikto spaudos turinio tyrimo duomenimis, apie žydus daugiausia buvo rašoma aptariant turto restitucijos klausimus, kultūrinio paveldo klausimus (archeologinius tyrimus nustatant žydų kapaviečių ribas statant „Mindaugo apartamentus“ Vilniuje). Šiuose straipsniuose žydų tautybės asmenų įvaizdis neretai stereotipizuojamas, pabrėžiamos tam tikros jų charakterio ypatybės, siejant jas su ekonominiais, finansiniais dalykais, konfliktiškumu (Frėjutė-Rakauskienė 2009). Galima daryti prielaidą, kad šiuo metu fiksuojamam pakitusiam žiniasklaidos diskursui įtakos galėjo turėti aiški ir tvirta valstybės pozicija dėl žydų turto restitucijos įstatymo. Pasikeitusiam žiniasklaidos tonui įtakos galėjo turėti ir plėtojami tarpvalstybiniai politiniai, ekonominiai ir kultūriniai Lietuvos ir Izraelio santykiai, taip pat ir aktyvus žydų bendruomenės lyderių vaidmuo formuojant diskursą apie žydų etninę grupę žiniasklaidoje, viešinant, diskutuojant jų bendruomenei aktualias temas.

Kalbant apie žiniasklaidos diskursą rusų ir lenkų etninių grupių atžvilgiu akivaizdžių pokyčių nepastebėta. Tematikos atžvilgiu matomas nuoseklus tęstinumas rašant apie šias dvi grupes. Pavyzdžiui, 2005–2007 m. atlikto tyrimo duomenimis, vietinė rusų bendruomenė dažniausiai buvo minima rašant apie švietimą, kultūrą ir lietuvių kalbos (ne)vartojimą, aptariant Antrojo pasaulinio karo istorinį kontekstą bei Lietuvos ir Rusijos tarpvalstybinius santykius. Kaip ir 2015 m., taip ir anksčiau grėsmė Lietuvos valstybingumui yra siejama su Rusijos valstybe ir jos vykdoma politika Baltijos šalyse. Lenkų etninė grupė ankstesniuoju laikotarpiu, kaip ir dabar, dažniausiai minima aptariant tautinių mažumų švietimo klausimus, asmenvardžių rašybą originalo kalba, politinės partijos LLRA veiklą (Frėjutė-Rakauskienė 2009).

Kita vertus, besikeičianti geopolitinė situacija, siejama su Rusijos Federacijos veiksmis Kryme ir tebesitęsiantis karinis konfliktas Rytų Ukrainoje turėjo svarbios įtakos žiniasklaidos diskursui apie tautinių mažumų grupes, ypač rusų. Miestai ir regionai, kuriuose gausiau gyvena tautinių mažumų atstovai (Klaipėda, Visaginas, Pietryčių Lietuva) tapo labiau matomi žiniasklaidoje, o pačios Lietuvoje gyvenančios etninės grupės (ypač rusai) – labiau pažeidžiami dėl padažnėjusių kaltinimų

nelojalumu Lietuvos valstybei ir siejimu su Rusijos keliama grėsme valstybės saugumui. Lenkų grupė žiniasklaidoje taip pat neretai yra pristatoma kaip „vidinė grėsmė“, o juos atstovaujanti politinė partija ir šios išsakomos nuoskaudos dėl valstybės tautinių mažumų politikos ne/vykdyto, neretai suvokiamas, kaip galimas Rusijos karinės invazijos motyvas. Lenkų etninė grupė, nors ir mažiau pastebimi pasikeitusios geopolitinės situacijos kontekste, žiniasklaidos diskurse yra matomi vienpusiškai, siejant šią etninę grupę tik su LLRA vykdoma politika ir keletu tebesitęsiančių problemų (asmenvardžių ir vietovardžių rašyba, Tautinių mažumų įstatymo rengimu ir t.t.).

Literatūros sąrašas

- Beresnevičiūtė, V., Frėjutė-Rakauskienė, M. 2006. „Etninė tematika ir nepakantumas Lietuvos žiniasklaidoje: dienraščių analizė“, *Etniškumo studijos. Etninis nepakantumas* 2006/1: 19–43.
- Beresnevičiūtė, V. 2010. „Prievartos retorika prieš visuomenės nebyliusius“, *Etniškumo studijos* 2010/1-2: 86-103, Lietuvos socialinių tyrimų centro Etninių tyrimų institutas, Vilnius: Eugrimas.
- Frėjutė-Rakauskienė, M. 2015. Etninių grupių, imigrantų ir LGBT žmonių reprezentacija Lietuvos interneto dienraščiuose. *Nuomonės raiška Lietuvos internetinėje erdvėje: žmogaus teisės, etika ir teisminė praktika*. Vilnius: Lietuvos žmogaus teisių centras. P. 39-51.
- Frėjutė-Rakauskienė, M. 2009. Etninis nepakantumas Lietuvos spaudoje. *Etniškumo studijos* 2009/1, Socialinių tyrimų institutas, Etninių tyrimų centras, Vilnius: Eugrimas, p.205.
- Hart, C. 2010. *Critical Discourse Analysis and Cognitive Science. New perspectives on Immigration Discourse*. Palgrave Macmillan.
- van Dijk, T. A. 1987. *Communicating Racism: Ethnic Prejudice in Thought and Talk*. Newbury Park, CA: Sage;